Массо а мехкий пролетараш, вӀашагӀкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьлл 1923 шера дезэ ◆ ЕРА, 28 ИЮЛЬ, 1982 ШУ. ◆ № 90 (6656). ◆ Мах 3 кеп.

Хӏинз массанахьа дӏайолаелнай отчетно-хоржамий кампани. Июль бетта шоай балхах лаьца отчет луш ба партгрупоргаш, август бетта из гӀулакх дӀахьош хургья цеховой партийни организацеш, хӀьэта сентябрь, октябрь бетташка отчеташи хоржамаши хургда юкхьанцарча партийни организацешка.

Партийни организацеш хьалххе а йоанхо еш хиннай лерттӀа кийча яь, дика вӀаштӀехьдаьхаи корта болаш коммунисташа баьча балха мах бара. ЕрригахӀана яц аьнначе парте райкомашкеи горкомашкеи хьалхxe а парторганизацей секретарашца семинараш-совещанеш чакхъяьхар, хӀакта юххьанцарча партийни организацешца — партгрупоргашца. Из лоархӀаме гӀулакх дикагӀа чакхдаккхара парка эшаш йола методически, информационни материал, рекомендацеш елар.

Парторганизацешка — отчеташи хоржамаши

Из бахьан долаш дукханахьа из болх ший ханнахьа дӀа а болабаь, лерттӀа чакхбоаккхаш ба. Лакхача организационни идейно-теоретически боараме чакъяьлар партгруппай собранеш В. И. Ленина цӀерагӀча меккдаьтта чакхдоакхача заводе, «Малгобекнефть» НГДУ, назрановски ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» заводе, «Чечингражданпроект» институте, Сунженски района «Победа», XX партсъезда цӀерагӀча колхозашка, кхычахьа. Беррига хӀана бац аьнна коммунисташ тӀаболаш, доклад юцача хьинарс дакъа лоацаш, балха юкъмоттагера дешаш уттадеши къахьегамцеи общественни вахарден дувзадениа гӀулакхаш тоадара предложенеш телаши чакхъювлаш хиларца белгала яр цар собранеш.

ХӀаьта цхьайолча парте райкомаша, йоккхийча парткомаша хӀанзле шоай бюрошка дийнад партгруппашка отчеташи хоржамаши дела вӀаштӀехьдаккхарах дола дош. Иштта, парте Ленински райкома бюрос укх деношка белгалдаьккхар, района дукхагӀйолча предприятешка, организацешка, учреждениешка собранеш йиллача ханеи хила ма йоагтӀарен чакхъювлаш йолга. Хьаддан коллективай вахарна дувзадениача керттерча гӀулакхий лерттӀа йоакхо еш хиннай собранеш Грозненски почтамте, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе, таксопарке, кхычахьа. ХӀаьта дӀахо йодача хана отчетно-хоржамий собранеш хьалххе кийчъяра, чулоацам бола докладаш яйтара, уж юцача парте членашка хьинарс дакъа лацийтара лехаргйола йир цу даькъе юххьанцарча этапе ледарло гойта йола шурий комбината, авиаотряда, «Гастроном» торга, кхыйола партийни организацеш. Укхаза моттигаш хиннай собранеш йиллача хана чакх ца йоахаш, цхьаболча коммунисташ тӀабоацоши хӀаьта болаш болчар къамаьлаш кӀезига дешиь. ХӀаьта цхьаболча партгрупоргаша яь докладаш а яцар коллективашкарча хьалашта гулбеннараш кӀоарга духьӀабоахаш, критикеи самокритикеи еш.

Собранеш чакйоахача хана цу тайпара а кхыдола а кхоачамбоацараш шоай цхьадайолча коллективашка нийслад ала йиш йолаш яц цхьаь ба1 район. Доаче, чӀоагӀа лоархӀаме да парте райкомий, горкомий оагӀорахьара из гӀулакх чакх мишта доаккх хьожаш хадаза тӀахьожам лоаттабелга, цу балха боагӀаш бола лостам телга.

Укх денош дӀайолалургья цеховой партийни организацей собранеш. ЧӀоагӀа бакъахьа хургда карарча бетта партгруппашка хиннача собранешта анализ а яь цар дика а мела а оагӀонаш дӀахорча хана уж е елаш болчарна дӀайовзийтача, цу даькъе царна йоагӀаш йола рекомендацеш елча, эшиш дола тӀо дина.

Ерригача коллективашкара коммунисташ хоадам болаш хьажа беза шоаш КПСС XXVI съезда решенешка хьежжа организаторски, политически, боахама гӀулакхаш эргадьха тоадара оттаяь мероприятеш, парте ЦК содамаш кхоачашдара дьачунга, из Ӏалашдеча ерригача парторганизацей хӀара коммунистов малагӀа деиади хьинари гойташ ниинад. Къаьстта [illegible] тӀеозанза баргбац КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш, цига тӀайийна Кхачан программа кхоачашъяра шоай йолча торонех динагӀа пайда эцалга Ӏалашдара, СССР хьаяь 60 шу, Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шу, из шиш лоаманагӀа Россена юкъелха 200 шу дизарй сийна лоаттиш аьь мах лърдай хьижара.

Промышленни предприятей коммунисташа анализ е еза шоаш пятилетка шоллагӀча шера плани социалистически декхараш, къахьегама оасарле ийра, продукци дикал лаккъяра, цуига дӀадодар кӀезигдара, хӀанаш кхоми хьурмати дара заданеш мишта кхоачашьеи. Коммунисташа-гӀишлоншъераша аттара хьалха къоастаде деза производство арганьккад тоарца, гӀишлош сихагӀа хьалъяраи, царга дӀадодар кӀезигдарна, хӀанарча техникаи механизмеи дикагӀа пайда эцарна дувзадениа дешнаш. ХӀаьта юрта бохьама къахьегачарна керттердар фуд аьлча, из да хьуна къам сихагӀа чуберзабаь а баьнна, ялат а кхыйола продукци а аьттарон нагчахьаливенга нохнареи декхараш кхоачашдар, цунна цхьана лургбола хьунаьана дика лара йоллар, шорта доакъар Ӏалашдара [illegible].

[illegible]

Кхачан программа кхоачашъеш

ШУРА ЯККХАР ДОАКЪАРАХ ТИЙША ДА

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо тӀайийцача Кхачан программа тӀа белгальяьккхад укх шера дукха лукхагӀа хьайбай продукци язъяаьнна. Уж дешаш лардеа лаьца «Кхачан программа — вахаре!» яхача дешнагӀа къахьегаш хьайбоагӀа тха коллектив. Ах шера план 170 тонн йолаш, оаха пачхьалихенна дӀачуелар 180 тонн шура. Из толам бакхха вӀаштӀехьлаьлар тха коллектив дикача пахах латташ хиларах. КӀезига бац тха коллективе хьоачон бехктонкаи теташ, декхарех дика лоархӀабеш хьаьнала къахьегаш бола доярхаш.

Масала, Даурбекова Тамарас ах шера хӀара Ӏаттагера 1700 килограмм шура яьккхай. 1400 килограммаш дӀатӀаккхайнай Ахриева Микка а Гандарова Лоди а. Хьинар кхо а ца деш къахьегарал сонгӀа шоай балха опыт цар дӀайовзийт къонача доярхашта. Ӏомабу уж доахана доал де, летта.

Тха коллектива юкъебоагӀа нах хьинар долаш хиларах кхоачам бац шура дукхагӀа лихкара, нагахьа сена хьайбашта дӀадала тоъал доакъар ца хилча. Из гӀулакх кхета а деш чӀоагӀа теркам тӀабохийташ леладу тха боахаме доакъар кийчделга.

Цу гӀулакхах цхьайола опыт Ӏоалий тха совхозе. ДӀадахача шера доакъар кийчдара лаьрхӀа бригада вӀашагӀйоллар бахьан долаш Ӏай хьайбашта дӀаяла шортта йол, сенаж, силос, кхыдола доакъар хилар тхона. Цудухьа укх шера а тха боахаме вӀашагӀъеллар цу тайпара бригада. Цунна кулгалде оттавир болх нийса вӀаштӀехьбаккха хов вола коммунист Гандалоев Исраил. Цул сонгӀа бригадана юкъебахар совхоза дикагӀбола механизатораш Китиев Махьмадсали, Кодзоев Башир. Бригадана дӀаелар укх шера йоалаь цӀена ши косилка.

Дика лоархӀабу шоай декхарех доакъар кийчдераш. Планах йоагӀар 400 тонн йолаш, хӀанзлехьа ферма ноа кӀоага чу еллай 500 тонн сенаж. ХӀана бригада деррига кизаш йол кийчъяра тӀадерзадаь да. Боахама керттерча уездьера тоъал саьнна я йол хьоийаш йола моттиг. Бакъда, цу гӀулакхо моа къарто ац доакъар кийчдераштa йол хьаьабиккаде а фермана юхе хьатӀоада. Из болх дика кхоачашбу «Беларусь» яхача сиха дӀа дьа лелача трактораца механизатораш Евлоев Салмана, Пагиев Мухьмада, Гориханов ВатӀида, Ильясов Руслана. Цар шоай тракторашта тӀехье йийза тележкаш дукхагӀа доакъар чухоккарглаш кийчъяьли йол Ӏолегаргйоаш вӀаштӀехьъяьхаи я.

Шоай бехках тракторашдукха сайна латтаргйоацаш низ дӀакхоачар деш, хьинар кхо а ца деш къахьег аьла аргӀаш деш боахкача Хамзоен Темарсолта, Мальсагов Джабраьила.

Йол кийчъеш йола моттиг нийса яц, из бахьан долаш хала да пигара бул цӀена хьакха. ХӀаьта а уж халонаш дика эшаш механизатораша йоккха опыт йолча Китиев Махьмад-Сален Кодзоев Баширен. ХӀара дийнахка юкъера лаьрхӀача 8—9 гектара тӀера йол хьакха карагӀдоал царна, нормаш тӀехкхоачаш а еш.

Совхоза директора заместителa кулгал а деш боахаме вӀашагӀъеллача хахара партийни группо даим йоанхо еш леладу доакъар кийчдераштa къахьегама а бытовой а хьалаш лерттӀа вӀаштӀехьдахара гӀулакх. Хьож царна эшар фуд ДикагӀа къахьийгараш материально а морально а белгалбоах.

Шоаех иштта йоанхо еча механизатораша хьанаре къахьегаш план 400 тонн йолаш фермана юхе аргӀаш а даь дӀаоттаьй 300 тонн йол. Бакъда, план кхоачашйой а цу доакъарах кхоачам хургбац тхона. ХӀана аьлча, укх шера тхога долчарна кхы тӀа а цӀеча фух бола 400 етт боалабертба совхозе. Цудухьа ялат чуийна мукъальннача кхашка 300 гектара тӀа доакъара лаьрхӀа кхаьжкӀаш дӀае лертӀ оаха. Доахан меца доацаш ӀаьтагaдахараI невкъостал дерга цу гӀулакхо.

Х. ЕВЛОЕВ.

Назрановски совхоз-техникума шурий ферма бригадир.

ХӀара балха дийнахьа хьадер дукхагӀа хилийта!

АВГУСТ БЕТТА ЧОТАГӀА

ЦхьайттаталагӀча пятилетка шоллагӀча шера план ханал хьалха кхоачаш а еш, СССР-ен Нохч-ГӀалгӀайчен автономен сийлахьча юбилейшта къахьегама сонгӀат кийчдара шерра социалистически яхь йоаржаьй Малгобекски бурув тохара балхий управленерча бурувдеттарий бригадашa. Цу яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш, хӀанзлехьа бурув тохара ворхӀ бетта план дикка тӀехкхоачашъяьй буровой начальник Заев Анатолий Иванович керте латтача № 18 йолча буровой коллективо. Таханарча дента кхачалехьа тӀабоагӀача август бетта чотагӀа цо техад 150 метр тарга бурув. Цул дукха тӀехьа иа бусаш, хьинаре къахьегаш ба Степанов Арарат Григорьевича кулгалдеча № 936 йолча буровой лаьттан ченаш техкараш а. Укх денош рапорт деннад цар бурув тохара ворхӀ бетта план кхоачашъярах. Ер бутт боалехьа пачхахьалехен планагӀа лаьрхӀачул сонгӀа цар тохаргда иттаъ метраш бурув.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

●

ХАНАЛ ЙХИ ДИ ХЬАЛХА

СССР хьаяь Нохч-ГӀалгӀайчен автономен 60 шу дизара, нохчийи гӀалгӀайи шоай лоаманагӀа Россена юкъебаха 200 шу дизара цӀейшта баха ма боагӀара накъабахара шерра социалистически яхь а йоаржаь къахьегача «Югспецэнергоремонт» яхача специализированни предприятена чуйоагӀача грозненски участка коллективо лекха производственни толамаш даьхад карарча шера.

Иштта, 26-ча июле кхоачашъяьй цо дерригача технико-экономически хьоахамий ворхӀ бетта план. Оборудовани мух ларах лоравра дукха балхаш даьд ремонтникаша «Грозэнерго» управленена чуйоагӀача теплоэлектроцентралашке и Дагестанерча Чиркейски ГЭС-ен.

Къахьегаме лоаттабеча къовсаме хьалха латтарашта юкъе ба и и с л о т о уморщикаш В. Денисов, В. Минушников, Е. Гацоев, кхыбараш.

Доакхий социалистически декхараш Ӏайпад участка коллективо. Из деш дешнад [illegible] пятилетка [illegible] шера план вай республика [illegible].

Х. СУРУДЖАНЦ.

ЯХЬЕ ХЬАЛХАЛАТТАР

Малх чубузаш латтар. Цхьабакъда, болх бе йиш йолаш сийрда яр. Цунца цхьана, гаргагӀерташ яр йоачаш. Ӏаьржача морхаша дӀакъайлар сигале. Дийгар догӀан хьалхара тӀадамаш. Кхы тӀа а болх бе белам боллаше а ший комбайн соца ца йича валийзар Малгобекски района ГӀ. Ахриева цӀерагӀча совхоза комбайнер Халин Александр. ХӀана аьлча, йоачано тӀоададеш дола ялата каиаш лерттӀа оардалайар комбайнага. ХӀаьта йоачан йоацача денош-м сайрийна ийс сахьат лаллайа болх бора Александра ший нювкъосташна. Масала, хьалхарча дийнахьа бийса юкъекхаьчача хана мара цӀаваха вӀаштӀехьлалайзар цуи, ялат чуэцаш баьдъллалца болх беш ваьлла.

...Комбайн социйча цун технически хьалагa а хьежа совхоза клубе вахар Халин Александр. ДӀакхьачча цига кӀала бар цуи нювкъостий, механизатораш, совхоза прораб Салаев Шамат, гаража заведующи Умаров Хьасан, кхыбараш. Дукха ха ялалехьа хьанера совхоза партийни организаце секретарь, боахама керттера инженер Умаев Муса.

— Даццала йош йоапаш хьоца доаккха ди да таханар лар, — аьлар Умаева Александрага. — Хьайх тахан тха коммунисташа бешача тешама йоп а луш кхы а хьинаргӀа къахьега деза Ӏа дӀахо йодача хана.

— Иешта а ва аьм ала хӀама доацаш дика болхло, — аьлар Умаров Хьасана. — ХӀанзле 3200 тонн сонгӀа ялат а ьрда социалистически [illegible] кхьаметтед дика оцаш йола комбайнераш тӀехьайтаб но.

Цу сайрийна совхоза коммунисташа шоай мутӀахьашка кандидатал дайзар из сий дола механизатор.

Клубера Александр арваьннача хана догӀа сецадир. Сигала туш дар догӀа долача сапна сийрда лепаш дола седкъий. Цу гӀулакхо кхы тӀа а лог гӀоздаьккхар къонача механизатора. ТӀадоагӀача дийнахьа тӀатеӀа болх бе йиш хургйолга хьахьокхаш белгало яр из.

Шийца яхь лелаю комбайнераш Пикишин Михаили Бакаев Вахиди дагабехар. Яхь лелаеш боллаше а новкъостал эшаш моттиг нийсъелча шоай болх бита а гӀо на деш дӀагӀоргболаш вац царех моллагӀвар. Иштта болча нахаца болх бе а хоза дехт.

— Фу дагадеха латт хьо, Саша? — аьнна цӀаьхха хьатӀаваьча совхоза керттерча агронома Нурадиев Увайса уйлаех ваьккхар Халин.

— Укх шерара кӀа-марса балхаш дагадеха латт-кх, — жоп делар къонача механизатора. — Йоачана новкъарло еш соахкарчул дукха халагӀа да укх шера ялат чуэца.

— Да-м иштта да из. ХӀаьта а района кхыча боахамашца нийсдича дукха дикагӀа лоархӀаду вай ялат чуэцара балхах. 850 гектара тӀара чудерзадаь а даьккхад, чуэца делаш дисар 50 гектара тӀа мара а дац, — аьлар Нурадиева. — Дега тоам беш ба хьунаьам а. Дика чакхдоах кхаш чах муьадоахаш, лаьтта оахаш ду балхаш я. Иштта укх гӀулакхаш вӀаштӀехьдахa карагӀдалийтар хьалхарча аргӀагӀа но — механизатораш а да. Цудухьа дег тӀара баркал ях на шоана, — тӀатехар керттерча агронома гӀехххьара.

Из радьа хилар а тамаш е езаш хӀама дац. Хьинаре къахьегача механизаторашa Хамидов Баскета, Бакаев Мохьмада, кхычар хӀанзле 600 гектар гарга лаьтта мукъалдаьккхад чах. Из дош хьал буга шоп сенногӀа оахаш ба трактористаш Исханов Ахьмад, Бурачевски Сергей, Гущин Анатолий. Балха норма юкъера лаьрхӀача 150—180 процент кхоачаш ца еш цхьаньха сиеца дӀаьохайтац царех хӀаране.

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо тӀайийца Кхачан программа кхоачашъечача хьинаре дакъа лаца дагa болаш пачхахьалхена ялат доахара укх шера план 130 процент кхоачашде лаьрхӀад цу совхоза коллективо.

Ш. БАГИРОВ.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) яхье хьалхара моттиг йоаккхарца ГӀ. Ахриева цӀерагӀча совхоза комбайнер Халин Александр даьхьаза къовсам ва цу боахама партийни организаце секретарь М. Умаев.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ЯЛАТ ЧУЭЦАР

27 ИЮЛЬ ХЬАТӀАКХОАЧАШ (хьоакхӀаши дутеи доацаш)

(чуэца дезачох проценташ)

Районаш	Хьакхар	Аьрлар
Шелковской	100	100
Гудермесски	100	100
Наурски	100	100
Советски	91	75
Надтеречни	83	83
Грозненски	81	53
Малгобекски	67	50
Шалински	62	41
Сунженски	51	42
Ножай-Юртовски	40	40
Ачхой-Мартановски	49	47
Урус-Мартановски	48	38
Веденски	30	30
Назрановски	22	13
Республика ерриге	73	62

ЮРТА КЕРТТЕРВАР

МоллагӀча къахьегамхочунга дӀахаттал оаш кхашка пордкана хьалхара жоп дала дезар малав, тӀаккха цо кхы хье ца луш жоп лургда: агроном ва аьнна. Белггала да а да из иштта: дукхача даькъе агрономо беча балхах тийша я хӀара кхай культура, долче, хьункъам а. Цхьабакъдо, цхьаькха да тергалде делаш: эзараш а кхьаметтел итташ эзараш а гектараш лаьтташ долча доккхийча боахамашка цхьан агронома хала да, цкъаза дулургдолаш я дац агротехнически мероприятеш йиза чакхйоахилга.

Юкъарчал доацаш хьалха латта агротехника чакхйоахари ерриga агроприемаш хьадда кхоачашъери хӀана механизатор ва. Из ва агронома тешаме гӀонча. Л. И. Брежнева хоадета аьнадац цунах юрта керттервар.

Опыто хьахьекхад: опыт, дика кийчо йолаш, техникеи агрономе лардаш йоакаш болча механизатораша къахьегача боахамашка культурай лакха хьункъам кхебу. Духхьал из бахьан долаш да «Победа» яхача, Цӏеча Эскара цӀерагӀча, «Путь к коммунизму» яхача сунженски колхозашка, «Красное знамя» яхача наурски колхозе, «Шалинский», «Гудермесский», Мичурина цӀерагӀча, «Гехинский», «Гойтинский», «Куларинский» совхозашка вхаметтел хоттама хьалаш алтуу бьнаш хоанача шерашка а хӀара гектара тӀара 25—27 а кхы дукхагӀа а центнераш ялат гулдеш хилар. Балхан рекомендацеи нийса чакх а йоахаш, механизатораша, ма дарра аьлча, хьунъам программировани а цудухьа да тоам белар а.

Вай республике малаш «Джальке» совхозера из бахьана механизатор Сайдов Бахдин ца [illegible]. Агротехника Ӏемал а ма из ший кхаш ка творчески чакх а йоахаш, но шерашера лакха хьункъам кхебу. ХӀана В. Сайдовна тӀадалад тракторно-полеводчески бригадана кулгалдела.

Хьалаш цхьатарра долаш а, лалла доадача кхашка геттара лоха хургьоккхахаш. Фуд цун бахьан? Керттердар — механизаторий къахьега культура кхоачам болаш лакха ца хилар.

Лаьтта лелалара керттерча яхьаш, аттара хьалха лакъхтанара берхат тӀатӀа [illegible] кхашка тӀехьа чакхдаха хоаш хила нееза механизатор. Къаьстта белгалдаккха доагӀа удобренеш шоай ханнахьеи боагӀачa тайпарен тувсар лоархӀаме долга. Ӏилман опыташеи хьалха латтача практикои хьахьокх лаьтта леладара культура лакха лоаттаеш хилча удобренеех пайда дукхагӀа боалаш а дӀадахар шозза юхаметтаотташ а хилар.

Ховш дар, ялатийи кхыча культурийи, кердача сорташа лакха хьункъам телга. Цхьабакъда, цунга хьежжа къаьнарча сорташачул дукха а дукхагӀа дӀаоз цар лаьттанцара хьаналъ фосфор, азот, кхыйола элементаш. Цудухьа, хьункъам тешаме лакха хилийта безам бале, уж ерригa хьоаналаш юха дӀаяла еза лаьттанна. ЧӀоагӀа лоархӀаме да, тукаш лерттӀа дӀа-юха кхахьар, йоадар, кхашка тассар. Кхашка кхачалехьа уж Ӏейоахаши тӀаюттаци дукха кхестасш хилча, гӀулакх доацаш дукха иоп царех йоакка хьоаналаш.

Лаьттанна химизаци яра чӀоагӀа уйла тӀалхийтар нювкъоста Л. И. Брежнева парте XXVI-ча съезде ше доклад еш.

ЦхьайттаталагӀча пятилетке 221 эзар тонн удобренеш кхоачаргья республика колхозашкеи совхозашкеи, шешта аьлча иттлагӀча пятилетке йийцачул 54 эзар тонн дукхагӀа. Цу тайппара, цу удобренеех эффективно пайда эцар мара кхы эшаш хӀама дац.

Эттара чӀоагӀагӀа телхар да, цхьайолча вай колхозийи совхозийи «Сельхозхимия» яхача объединене кулгалхоина минеральни удобренеш дӀаяьа кхаьхар. ДӀаоттаяь лаьттар, кхашка тассар тӀала кӀаттӀа а бецачох лелаш, [illegible] пайда тӀадехаш хилар. Цхьайола удобренеш кхачалехьа кӀал [illegible] Цу тайпара гӀулакхаш [illegible] дац.

Лаьттана хьурмат дела беза механизаторшaе. Кхетадеш ма дарра, бӀбашка из хеташ хила йиш яц из. ХӀана къахьегамах мах тела кердa хьалаш еттадача хьа, шоай балхах бухе [illegible] терахьадеш. Хьункъам лакха хилар [illegible] удобреней [illegible].

Удобренеех пайда [illegible] тоцаш бара тоешa [illegible] а да. Цудухьа бӀубенна ала йиш я: «Кхай культура керттерча даькъе механизаторий профессиональни кийчонах тийша я».

Механизаторах цхьатарра йоаллаш хила еза хӀанзара техника леладарен лаьтта леладарен говзал. Цудухьа да кхашка къахьегарий профессиональни культура лакхьяра тӀадерзадаь хьадда гӀулакхаш хӀара боахаме чакхдахар сел лоархӀаме а.

Укх тӀехьарча шерашка цу даькъе дукха болх баь республике. Масала, алхха 1982 шера а республика колхозийи совхозийи 1200 сонгӀа механизаторашеи специалистешеи юртбоахама культураш кхеда квалификаци лакхъяреи индустриальни технологи Ӏемаяреи 6 дийнахьара курсаш чакхъяьхай.

Укх пятилетка шоллагӀча шера дикка лакхбеннад шоай леладеча лаьттай беркат совдаккхара хьалхара механизаторий белхaхам. ГӀулакх миштад аьлча, беррига мехка шерра дӀалаьрхад индустриальни технологи юкъе а йоалаь юртбоахама культураш кхеела, кешта аьлча эффективни терахьдаш, керда толашагӀа йола машинаш кечлаш, лакха хьункъам телаш дола сорташ дикагӀдола тиш, органически минеральни удобренеи дола [illegible] кхаьхара, агротехника дӀадахарш, къахьегам вӀаштӀехьдаккхара прогрессивни формаш, дерригa [illegible] кхоачашдара тӀа юртбоахама культураш кхеела.

ТӀаккха хӀана кхашка ва фуд агроном де деза? Цун керттера декхар — агротехнически мероприятеш план нийса хьеттар, уж нийса чакхдалар, хӀанагӀа иштта кхетабе ма дарра, кхашта деза да къахьегама лора [illegible] лаьттабар. Иштта [illegible] цу Дукхача [illegible] КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо тӀайийца Кхачан программа кхоачашъярах.

[illegible] СССР хьаяь 60 шу, Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шу, из шиш лоаманагӀа Россена юкъелха 200 шу дизара [illegible] агроном ва.

Х. [illegible]

ИНАССР [illegible] агроном.

ПАРТГРУППАШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ЛАКХБЕ БЕЗА КОММУНИСТИЙ БЕХКТОКХАМ

Шс коммунист волаш я «Малгобекнеярайгпа» трес терча аварийни гӀулакхаш кхоачащдарех кердача мотттигашка газ дӀачуйиллареи служба партийни группа. Из боккха ниш ба хьалхашка латта декхараш кхоачашда ра бехктокхам лакха болаш, уж кхоачашдеча хьокхам гойташ. цу гӀулакха беррига болхлой оарцагӀовхи могаш, вигаз парте бӀухо волаш хӀара коммунист хила.

Конторе дӀачуволача коридора чу хьалтеха лозунг я «Дисциплина йоаначи коллектив яц», — аьнна. Из бӀаргайча хетаделар укхаза партгруппа собрани дика чакхъаргьд-кх. Ма дика болх бӀ-кх укхаза нийсенна, аьнна. Цхьаблакъда, из ишта хиннадацар.

КПСС МагӀалбика горкомо чӀоагӀъяьча графиках 20-ча июле сайрнйна пхи сахьат даьлча хила езаш яр укхаза партгруппа отчети хоржамаши. Цхьа ах сахьат хьалха укхаза хьакхаьчача а цхьаннахьа бӀаргагуш собране хьакхъехьа хоам бацар. с вӀашагӀкхеташ коммунисташ а бацар. «Ер фуд. гӀалат аьннав-хьогӀ со», — аьнна хийтта партбюро секретарь Г. А. Гуляева йолча вахача цо йоах:

— Тахан цхьабола коммунисташ балхаш тӀа болаш хьабахка йиш йоацаш бисабар. партгрупорг Н. Н. Прудько а хьавенавац. Цудухьа горкома орготделаш дага а яьнна. кхоана укх хана болх йистебаьлча хургйолаш тӀехьальккхаш аз партгруппа собрани...

ШоллагӀча дийнахьа сарахьа коммунисташ хьабакхаб. партгрупорг хьавенавац. Из бахьан долаш цӀаькха а тӀехьайовл собрани. «Партгрупорг вахача цӀагӀа саг вахнита тахан собрани йолга дӀа а ма аьнналар оаха. — яхаш бехказа вувл партбюро секретара заместитель вола Дж. У. Белхароев. — ХӀьта а хьавенавац-кх из. Кхоана Ӏуйрийна 8 сахьат даьлча чакхълккха хьожаргда вай собрани.»

Юха а йоллача хана партгрупорг хьа ца воагӀаш кхоалагӀча дийнахьа Ӏуйрийна а сайрийна а ца хулаш кхы а шоаза тӀехьаиккха йийзар собрани. ДиъллагӀча дийнахьа Ӏуйрийна Н. Н. Прудько шин вахте хьавеча. сихача аварийни гӀулакхашта баха беза нах а соцабь. балха хана чакхъяккха йийзар укхаза партгруппа отчетно-хоржамий собрани. Учете латтача нйснех ялх коммунист тӀа а волаш чакхъялар из.

Язъяь доклад йоацаш. лоаца шийна загадоагӀар партгрупорга хьаьларца кхаь — йиъ минута чакхъьлар цун отчет. Цо вьлар. партгруппа газеташтеи журналашеи болхлой лабаьб транспорта балхага хьожаш тохкам баьб. беррига болхлой социалистически яхье чуэжаб пхьаьбакъда. укх тӀеххьарча кхаь бетта социалистически лхьа итогаш яьнц. беррига коммунисташ хьарча балхаца дувладеши декхараш долаш хиниб. Цхьа дош аланзар цар уж декхараш кхоачаш мишта ду гойташ.

Лоацца яьлча, карагӀдаьначуи критически мах беш, балха хиина кхоачамбоанараш гучадолхаш, уж дӀадахара. дӀахо болх тоабара де деларащ белгалдоахии корта болаш къамаьл хиланзар. Из тамаш а яцар. Собранега кийчденнавацар партгрупорг а, е коммунисташ а кийчбеннабацар. Предприятерча партбюро секретареи цун заместителеи даь къамьлаш ца лаьрхӀача цхьан коммуниста мара къамаьл динзар собрание.

Цӏи ахи шу согӀа ха я беррига вай мохк КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш бола. Берригача советски наха дег тӀара къахьалбъеш тӀайдцаи укх шера май бетта хиннача КПСС ЦК Пленумо белгальяьккха Кхачан программа. Из толамца кхоачашъяра ше-ше юкъехьоргдолча даькъа ховдам беш я хӀана юрташкареи городашкареи йоккха а зӀамига а къахьегамхой коллективаш. Цу хьакъехьа а цхьа дош аланзар партгруппа собране а докладчика а, е къамаьлаш дьача коммунисташа а.

Собране балха кулгалде председатели секретари харжанзар. цудухьа протокол яздеш а сиг вацар. Партгрупорга отчетах цхьаккха тайпа соцам а тӀаоцанзар собране. Из тӀехьагӀа дергда аьнна дитар Цхьабакъда. Н. Н. Прудько юха партгрупоргалла харжанзар.

Алкха партгрупорг бехке хиина Ӏац ишта нийч ца еш. лохача организационни, идейно-политически боараме партийни группе отчетно-хоржамий собрани чакхъллара. Цу хьакъехьа боккха бехк кхоач юкхьанцарча партийни организацега. Г. А. Гуляевас кулгалдеча цун бюрога. Коммунистий бехктокхам, партийни дисциплина лоха хиларна мара дашха йиш йолаш дац из.

ХӀара коммуниста бехктокхам лакхбара эшар де дела треста партбюрос а цун секретара а.

А. ХАРСИЕВ.

Экономика пайда беш хила еза

КХОМ БАРГА ДОЛХА НАЬКЪАШ ТЕХК

Халкъа боахама керттер чарех цхьа декхар да материальни финансови ресурсаш ма мегга дикагӀа пайда ийбелга. Цу лостамагӀа дукха балхаш ду Аргунски «Пишемаш» завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гӀулакхерча нахи. Цу духьа цхьайттаьлагӀа пятилетка йоалелча бола цар кхо даьаь 290 тонн Ӏаьржа метал, 1,5 тонн бос бола метал, 140 гигакалори йовхадаь энерги. 120 эзар киловатт-сахьат электроэнерги. Цар пачхьалкхен планагӀа лаьрхӀачул согӀа баь пайда итташ эзарий сомаш да.

Тха завод бола бе йолаеш тхьо шу дуц укх кийлейни шера. Цу юкъа тха предприяте кара а ердашаракеца йолайи шуташ юла автоматически, чхьагӀара лаьрхӀа йола резервуараш, транспортни устройствош, кондитерски промышленноста лаьрхӀа йола машинаш, кхыяраш. ХӀана укх сахьате тха заводе дукхагӀча даькъе арахецаш я цхьан сахьата кхо эзарнетара 24 эзарнега кхачалца йолча шушаншка продукци чуйотташ йола линеш, транспортни устройствош. Арахеца транспортни устройствош дикагӀа хилийтара тӀадерзадаь а дукха балхаш даьа оаха. Уж хьеча дӀадийта доладаьд дукха дахаш дола полиамидни лента. из дикка дукхагӀа металл кхоайит. транспортни устройствош дукхагӀа ахийт. Вай дукхар сиина дола лента вай мехка арахецаш дацар, аргунски машинашъераша шоаш арахеца дибаар из. Цу даьхъе нарал повиъостала бьехкар «УкрНИИпродмаш» яхача Киевски института Ӏилманхойи специалисташи. Завода болхлоша Ӏилманхошца цхьана вӀашт1ехьдаькхар керда продукци арахецилга. Лабораторни хьалхина кийчъяь йола хьалхара продукци дикха дикал йолаш хилар къаьгга гучадаьлар. ТӀаккха из продукци дукха арахецара лаьрхӀа йола оборудовани дӀа а оттаеш, цунна наладка е йоласлар завода коллектив. Ер шу долалуча хана промышленни хьисипе арахеца долаьдир уж лентеш. Цул согӀа хьалха дӀахьача хана маьхи чӀоагӀа делача, мукх ца дуача болатех хьаеш хиина 20 тайпара оатхалаш пластмассах хьае йолайир. Керда пластмассо ва участок вӀашагӀйоллирах, керда продукци кара а ердаьь арахеца йолирах, цул дарда тӀа халкъа боахама лаьрхӀа арахеца изделеш дикагӀа хилийтарах кхайир 1,6 миллион сома маьха материалаш. Кхом барах хьурмат дарах тӀехьа къонеш а лоаттабеш, машинашъераша карагӀдаьнцарех цаӀ мара дац из. Уж сииа дола Масалаш кхы дукхха а долаьде йиш я. Цу лоархӀамеча балха тӀа хьинаре даькъа лоац еррийча цехаша. участкаша, хӀара болхлочо. 1976 шера дена укх шералц производственни юкъейоалаьц Ӏалаьмате дукха пайда беш йола 116 рационализаторски предложенеш иш изобретенеш. Цар вӀашт1ехьдалийтад технологически процессаш эргалха, кулгашца деча халача балхаш механизаци е, арахеца продукци дикагӀа хилийта. Цу дерригне а торо хилийтар 800 эзар согӀа сом кходе.

ХӀанача кхо шу хьалха Ӏалаьмате хала операци лоархӀар резервуарашта кулгашца басар хьонхилга. ХӀана из бола хийца аргабьакхоб. Цхьан мутӀарагӀа катапеталаш тӀа дӀаоттаю 10 емкость. лаьрхӀа йола установка. Гельсаш тӀа гӀолла дӀа-юха лелача цу установка массе а йолча резервуарашти чухьинахьа басар хьокх. Из метод юкъейоалаялийца йолча хана емкостий чу дӀачу а баьле катокашка басараш хьонхаш хулар мелараш. Из нерданар юкъедоладарах лакхъелар къахьегами оцсарле, нӀсоигагӀа хилар дӀалохийташ дола басар. дикагӀа хилар кхоачишду балхаш.

Уж деррига балхаш деча хьинаре даькъа лоац кхом барах хьурмат дарах йолча комиссе. Цунна керте латт завода партбюро секретара заместитель халкъа тӀахьожама группа викал вола А. Санкиев. хӀаьта цу комиссе членаш ба отделий. участкий, цехий беррига начальникаш. ВОИР-а, НТО. иштта кхыйолча общественни организацей викалаш. Материальни, экономически, къахьегама ресурсех биаза пайда нйбайтара йола квартальни планаш уттаю комиссе, белгальяьха мероприятеш мишта кхоачашъю хьожаш хаддаш тӀехьожам лоаттабу. кхом баран хьурмат даран даьккъара болх тоабара тӀаерзаь предложенеш партбюро тӀа комиссе членаша. Комиссе хьинаре даькъа лоацаш заводе оттаьй электрически сердал арахьа автоматически хьалсоташ а дӀайоаеш а йола фотореле. инженерно-технически болхлоша дийнахьеи бусеи дежурство дӀакхахьара йола болх а дикка тоабаьб. Цар тӀехьожам лоаттабу къахьегама дисциплина мишта хьожаш. шоай хайнахьа вигошаш тӀайотташ е уж Ӏойохесаеш, сихагӀа уж машинашкъега дӀакхачийтара. Дежурнеша регулировка ю бийсана лоадеча хин, йовхала, электроэнерге. уж хьеж боагӀача боарамагӀа производство бийлалцеи материалашцеи ӀалашъйӀтарга.

Завода кулгалхоша. партийни. профсоюзни. комсомольски организацеша хадданза йоахо еш дар да идеологически активо еча беседашка гӀолла, гойтара агитаце средствай новкъосталца кхом бара йола торонаш коллективана йовзийтилга. Масала, халкъа эша товараш арахецара участке хӀа «27,8 эзар кубически метр новча газ кхойой халкъа боахама 40 сом пайда бу ӀаӀ ахка планет. Иолал мах би цу участке хьалча цхьан ниииа. «1051 эзар кубически метр фо кхолийча вӀашт1ехьдоал ЯЯА 6 яха цхьа ашечии транспортера дӀадодарг из хьаьрга дӀайолха материалаши кхоаьлха цхьаькха ълавьат дола хьалтеха. Уж санна дола масалаш кхы дукха а долаьде йиш я завода коллектива балхах лаьца. Цар торо хулийт пачхьалкхен планаши тӀаийна социалистически декхараши толаме кхоачашъ тӀехкхоачаши дайташ, хӀара шера доаха производственни хьокхамаш тӀа - тӀа дикагӀа хилийта.

Дерригача технико-экономически хьокхамий ах шера план дикка тӀехкхоачашъяьй тха «Пишемаш» завода коллективо. Из дог тийша я СССР-ен Нохч-ГӀалгӀайчен сийлахьча юбилей сийна тӀаийца декхараш тӀехкхоачашдергхиларах я.

Е. САМУИЛОВ.
Аргунски «Пищемаш» завода директор.

«Грозтрубопроводстрой» треста чуйоагӀа Бибулатов Ахьъяд Умаровича кулгалду № 3 йола автоколонна шийхана дилавча къона предприяти я. хӀаьта цо гӀулакх леш дола боахамаш дукхьал Сунженски районе хиина ца Ӏеш дукахача кхыча моттигашка а да. Керттерча даькъе гӀишлонхошта гӀулакх а деш автомобильни паркаш биаза гӀа пайда эца, дерригне а кхом бара режим цӀенхаштта дика лелае гӀерт укхазара специалисташ. Кхьарча шера хьалхарча ах шера план 16,5 процент тӀехкхоачаш а я, технически кийчон коэффициент 0,3 процента автопаркаш пайда эцара коэффициент 1,1 процента лакхъяьй автоколонна коллективо.

Уж толамаш доахача доккха дакъа кхоач шоай предприяте болх тоабара духьа хьинар ца кходеш къахьегаш болча хьалха латтача водителашка Дзугаев Хьамидага, Кирпиченко Иванага, Окуев Ульбега, водителий бригадирага Кузьгов ЮнӀсайга. Эггара бехктокхамеча участникашка кхоач ӀийӀса, наха чӀоагӀа цул сий деш хилара тешал ду цехкома председатель из хархаро.

СУРТА ТӀА: Ӏ. Кузьгов.
Э. ТОЛМАЧЕВА сурт.

КЪАМИЙ ЙИСТОШ ДЕГӀАЙОАЛАЕЧА РОССЕ ЛОАЦА ДАКЪА

Советски пачхьалкхенга пачхьа Россегара тӀехьаленна кхаьчар тӀехьайисан скъасниен экономика меттел. цхьанна а тайпара вӀашт1ехьйоаваш географически моттигашка дӀатаръяь производствах а. Еррига промышленностах кхоалагӀа дакъа согӀа башка йоккха йовцача централни районе (Московски цунна гонахарчеи губернешка) чугулдаь дар. 10 процент гаргга — Петербурге, 20 процент гаргга — Украине. Уралогара малхбоалехьа дӀалда Ӏалаьмате шера аренаши Юкъера Азии, ма дарра аьлча, колониальни доалахьа яр.

Цул согӀа, лоархӀамегӀара доакъош, кьаьстта а Ӏаьржа металлурги. кӀора, мехкдаьтта промышленность йоккхий йовкъаш юкъе а йовхкийташ кьаьст-кьаьстача «кусташка» чутаръяь яр. Масала, берригача кӀора итт даькъах шӀе дакъа Донецки бассейнера доахкр. хӀаьта 93 процент мехкдаьтта — Баку Къулбаседа Кавказен районашка.

Вахара чӀоагӀа лоархӀаме дола доакъош цу тайпара дӀанийсдар аьттув боацаш дар экономически а социальни а гӀулакхашка зиллача. Цхьабакъда, мехкдаьтта доахача промышленносте доал деш хиина кхыча мехкий компанеш ма могга шоашта пайда дуккагӀа баккха гӀийртий, керда районаш караерзаеча ахча дӀадахийта зага хчинели. Масала, Баку районе дукхха мехкдаьтта промыслаш шийлоалахьа йолаш хиннача Нобеля компане массе оагӀорахьара новкъарле яьй кхыча районашкара мехкдаьтта лахара. кхыметтел пайданеча оахкалашта Росси кье я яхаш тешаве а гӀийртай.

Ийча промышленность а иштта ца йоагӀача тайпареи бийдала базана гаьна лаькхаи дӀатаръяь хиннай; беррига боахам Юкъерча Лехкедаьб. хӀаьта из чаккхоахка ловзаш мехка европейски дакъа тӀа хиннай.

Эггара эсалагӀча кечалашна лелабаьб юстарча губернешка юрта боахам. Масала, среднеазиатски регионе бахача нахах гӀаьал доккха дакъа цхьан метте соца моттиг йоацаш доахаш лелалеш хиннаь. хӀаьта лаьтта лелаеча керттера кечал кетмень хиннай.

Кьаьстта кьаьла боацабаьб къамий йистошкара нах. Цар чотах рузкъа Ӏоадеш баькхаб пачхьа чиновникаш я, кхыча мехкий капиталисташ я, моттигера феодалаш — дахи а Мединаиски новкъостал хилча доаларг лархӀа мет гаргалаш хиинад. дерригаш а хӀана дац аьнна даза цу хийцар 50 миллион сом, техника, материалаш хьожайир.

Цу хана Дагестана цхьайолча районашка (Къулбаседа Кавказ) чуйна яха дазар хиина дайра деррига доахан. Советски пачхьалкхено, цу хана шийн валютни резерваш геттара кӀезига хиннайоллаше а, дото миллион сом хьожадир доазол дехьарча лоалахарча мехкашкара доахан эца. БархӀ бӀаь эзар дошо сом дӀадатхийтар Мугански арара (Закавказье) хий дехка системаш дӀахо шерьяр духьа техника эцарга.

Кхы а доккхагӀа новкъосталаш дир Россе тӀехьайисача йистошта граждански тӀом чаккхбаьначул кхыча мехкий интервенташ мехкара лелхабаьчул тӀехьагӀа. Заводаши городаши хьалъе, наькъаш дахка, плотинаш хьалъе, шоай опыт эконеши дӀаяла Чукоткея Казахстанеи, Якуте а Узбекистане а, Буратен Закавказьен ухир болхлойи инженераши, агрономаши, лораши, хьехархойи.

Советски Ӏаьлала хьалхарча шерашка керда гӀирсаш хьалдара торонаш йоккхий яцар. Цудухьа, йистошка индустриализаци сихъяр духьа центрера цу районашка дӀаухийтар бӀарча предприятеш. Масала, 1923 — 1924 шерашка Груде, Казахстане, Азербайджане дӀалтьайтар массех московски текстильни фабрикера оборудовани. Туркменеи Узбекистанеи кхаьчар, ма дарра аьлча, Московски Рязански губернешкара дӀайихьа предприятеш.

Мехка халкъа боахам юхаметтаоттабаргеи чӀоагӀбаргеи хьежна юстарча районашка тӀехь-тӀехьа шерагӀа дажаш хьалдора гӀирсаш. ХӀаьта, юкхьанца а дена комплексно дегӀайоагӀаш яр цар экономика. Цу гӀулакха башхагӀа я социалистически индустриализаци Малхбузено цхьадолча дегӀалоагӀача мехкашта. царгара бийдал хаи а уваеш, хӀана кахъехкачунца нийсйича.

Пачхьалкхен цхе шера планашка теркалдора ӀалагӀма хьалаш, географически гӀулакхаш, транспортни бухаш, хӀара республикан регионен бахача наьха навыкаши традицеши, цу тайпара цар экономически тоонех тар ма ду дикагӀа пайда эцар духьа. Найданеча оахкалий йоахий замасаш йолаш йолча республикашка (Казахстане, Азербайджане, Туркмене, Башкире, кхычахьа) муттӀарагӀа Ӏоехкар уж хьалйоаларгиехтотр чакхйоахарахен производственаш. Ноанапи хьун ресурсаш хиннача моттигашка (Чувашин, Татарин, кхычахьа) [illegible]

(халкъаш шоай лоӀамагӀа Советски Социалистически Республикай Союз а яь вӀашагӀкхийттача хана) дена Российски Федерацера промышленни производство 178-зза йоккхагӀа хиннай, Армене — 1003-зза, Казахстане — 902-зза, Таджикистане — 871-зза. Киргизе 690-зза. ДегӀаахара темпаш иштта лакха хиннай Якуте, Буряте, Калмыке, Российски Федерацена юкъеяьхкача кхыча автономни республикашка.

Тхьаь иттлагӀча шерашка а еррига союзни республикашка вӀашагӀъехкар къамий Ӏилмаш центраш. болх беяр итташ лакхера деппара хьеденеш. ма дарра аьлча, массе меттера дӀадаьккхадар йоалун-дешар ца хоагга.

ХӀана еррига 15 союзни республикана социально-экономически дегӀалра боараниӀсбенаб. Из хьахьокхы мел дар дӀадаьлча, шигара керттера хьокхамаш — бахача наькха хӀара сага сих лоархӀаш йола къамаш доход, къахьегам технически кийчбар, къахьегама оасараш — дукха согӀа-эшаш доаша цхьатарра хилаьро.

СССР-е хьаьлд республикай экономика ший органически доакъош я долаш. энергетически, транспортни, мехкдаьттаеш газаеш Ӏалаштеш йолча. Дувзама кхыча едини системаех ког-Ӏоттага а еш цар шоайла цхьанена ца тохьар поллагӀа дӀакхоачашдеш йола единахбоахама комплекс.

Союзни республикашка оврдселеш министерстваш цу шерен цхьан шерен планашка юхдаши кийчьеш смежни производстваш балха рационализации йола перевозкаш хулийтаргйоацаш, беррига мехка территоре производстваш специализаци ярен къахьегам бехкаре гӀойтедех пайда дикагӀа эцаш даккхагӀа координаци духьа.

ХӀара союзни республика дукхача доакоех латтаэта бола потенцияӀ я хӀаьо. Масала, пачхьа Россе [illegible]

[illegible]

Дмитрий ПАНАРСКИЙ [illegible]
СССР Госпланерча [illegible]

МИШТА КХОАЧАШДУ ТӀАИЙЦА ДЕКХАРАШ

ШОАЙ ДЕША ДАЙ БА

ЦхьайттаьлагӀча пятилетка шоллагӀча шера план хана хьалха кхоачашъяра, СССР-ен Нохч-ГӀалгӀайчен автономни сийлахьча юбилейшта дика къахьегама согӀа ийчдаь пакъьйбазара доклад социалистически декхараш тӀайцилаш Ленина орден йолча «Грознефть» производственни объединенена чуйоагӀача Грозненски ремонтно-механически завода болхлоша. Шера план [illegible] кхоачан а яь задании согӀа 21 эзар сома маьха продукци [illegible] арахецара продукцега [illegible] 10 эзар сом производственна кходе керда [illegible] тайпара йола продукци арахеца [illegible] творчески план производствона [illegible] [illegible] потребителашта продукци [illegible] балхаш де [illegible]

[illegible] «ДикагӀйола производственни [illegible]» [illegible] Социалистически [illegible] керд-керда формаш [illegible]

[illegible] хьал дӀабахача ялх бетта тӀаккхетийтар 165 сома маьха а.

Цу дог гӀоздоахача къахьегама толамашка завода коллектив кхуллира дукха мероприятеш чакхйоах укхаза. Къахьегам Ӏилман дарац тӀа вӀашт1ехьбаьккхаб. Шера производствана юкъекхувл нерда техника. дикагӀйола технологи, инженерно-технически болхлой творчески планаш, иштта кхыдола балхаш ду. Цудухьа укх юбилейни шера цӀаьнка не [illegible] тайпара тоаденид предприяте болхлой беррига технико-экономически хьокхамаш. Керлача тайпара йола продукци арахецара шера тӀаийна хиина социалистически декхараш хӀаиалехьа 25,7 процент кхоачаш а даь. ялх тайпара керда продукци хьае иоалаеи укхаза. Ӏилман керда тӀа кьахьегам вӀашт1ехьбаьккхарах шера 3800 [illegible] пайда бе безача, дукхьал ялх бетта баь пайда 4200 [illegible] ба. Ер шу доладелча дена предприяте инженерно-технически болхлоша биза кечдоаллийнад 52 творческ [illegible]

болхлоша кхом баран хьурмат даран даькъе тӀаийнача социалистически декхарий еррига пункташ тӀехкхоачашъяьа. Шера лаьрхӀачул шоаза дукхагӀа 251 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхояьй цар. Иштта кходаьд 10 тонн Ӏаьржа метал, 280 гарга гигакалори йовхала энерги, 18 тонн условни довзар.

Уж къахьегама толамаш хьакхолаш бераш хьинаре къахьегаш бола болхлой ба. Цхьаькха цех, участок е бригада яц укхаза пачхьалкхен плани тӀаийна декхараши кхоачаш ца деш тӀехкиисаш. Царна юкъе а кьаьстта дика болх беш хиларна белгальаьи а Абубакаров Майлаш керте латтача цхьоалагӀча механически участка коллективи. Кособрюхов Александра кулгалдеча бригади котельщикаши сварщикаши. Даим яхье хьалха а латташ башха-дика толамаш доахаш хиларах заводерча 370 болхлочоа коммунистически къахьегама ударникаш аха цийлеи нӀа ениай. Царех дукхагӀчар социалистически [illegible]

[illegible]

[illegible]

В. КОСТОВ [illegible]

БАХАЧА НАХА ШУРА ЙОХК

Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀча колхоза председатела заместителаца Н. Д. Черкасовца из къамьал деш дег чу дизар сона цо аьнна дешаш: «Тха станице бахача цхьаболча наха хӀаналехьа кхоачашьйа пачхьалкхена шура дӀачуялара плин». Бакъдар аьлча, вайца наст-наста хозаш дола дешаш дац уж. ХӀаьта а укх тайпарча моттигашка из производственни терминологи йоагӀаш я. Троицкий кхача станицера бахача наьха боахамаша тӀа-тӀа а дукхагӀа даьна юкъекуха Кхачан программа кхоачашъяра.

Юкхьенца из гӀулакх колхоза правлене дӀадоладир. Хьенар наха доллахьа долча боахимашка мел доахан да, цар согьаьнна шурий продукци пачхьалкхена дӀачуйила мел торо хургья. ТӀаккха колхоза активисташа станични совета хальха депутаташа болабелар нахаца договораш е.

Договорага хьежжа хӀара сар декхарийла ва 1982 шера колхоза 200 килограмм шура хьачуяла. Цул согӀа, из декхарийла ва [illegible] лехьа кхоачашъяь аьнна договорах тӀаийца хиина де кхар. Цунца цхьана, колхозаш баь барт хоадабе лаьр хӀа бац уж. Шура кхы тӀа а дӀатергйолаш ба.

«Йобилла уллача кхера кӀал гӀолла хий доагӀац», оалаш да. Цу дешашна хьежжа, колхозой Троицки станични Совета лаьрхӀад кхы а хьинарегӀа болх а беш, доахан лелаеча бахача нахацара бунзамаш шерде, дӀахо а уж дегӀадоаладара наькъаш леха.

Станице вӀашагӀбелла шура дӀаийцеш йола йигьпункт. Шура хьаьхахьара нарна еиай лаьрхӀа транспорт.

Колхозе бахача нахагара юртбоахама продукташ хьанийрах бехктокхаме [illegible] йолча Н. Д. Черкасова дуйц: «Шоай доллахьа боахамаш долча нахина тешаме бунзам лоттабу оаха. Бакъда, дӀахо а из даьнье дукха болх бе беза тха. Эггара хьалха экономически тохкам бе беза юртбоахама продукташ хьачулараша мах бари гӀулакхе, хьинарегӀа лехи деш колхозашна договораш ораш дукхагӀа хилийта торо лург [illegible]

[illegible]

Г. ТКАЧЕВ.

СОВГІАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

ЗАВОДСКОЙ РАЙОНЕ

(Чистедоалар. Доладур 24, 27 июле арахьинача номераш тІа).

«Гидромеханизация» яхача треста Грозненски спецуправлене гІолла:

Власов Иван Карповича — мастера.

Кабацкий Филипп Терентьевича — болхлочоа.

Комарь Павел Андреевича — слесара.

Зеленский Никифор Федоровича — машиниста.

Матаев Николай Федоровича — машиниста.

Мамедов Аббас Рагим Оглы — мастера.

Морозенков Василий Степановича — машиниста.

Мишустин Василий Ивановича — машиниста.

Петрушкин Петр Александровича — слесара.

Тезиков Михаил Михайловича — мастера.

Шубин Иван Ивановича — машиниста.

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене управлене аппарате гІолла:

Буриева Эмилия Семеновнана — пенсионеркана.

Леонтьева Валентина Николаевнана — керттерча бухгалтера.

Тарасенко Мария Ивановнана — пенсионеркана.

Федотова Анна Ивановнана — пенсионеркана.

Шмелева Анастасия Пантелеевнана — пенсионеркана.

Ресторанийн кафей Грозненски тресте гІолла:

Бакаиева Хьава Алашхадовнана — буфетчицана.

Камышкина Елена Ивановнана — кастелянша.

Мурадова Махпара Джаниловнана — продавеца.

Мартагова Куса Адамовнана — продавеца.

Рассказова Нина Магомедовнана — кулинара.

Ведомственни йоацача охрана отделе гІолла:

Агафонова Мария Дмитриевнана — стрелока.

Белик Пелагея Васильевнана — хьахочоа.

Ведменская Раиса Степановнана — пенсионеркана.

Волкова Мария Дорофеевнана — хьахочоа.

Гриченко Матрена Сергеевнана — контролера.

Можарова Вера Егоровнана — контролера.

Руднева Надежда Васильевнана — контролера.

Рудний Михаил Матвеевича — начальника.

Цумаев Султана — хьахочоа.

Шигимага Стефанида Кондратьевнана — хьахочоа.

Ширяева Просковья Андреяновнана — стрелока.

Шандакова Матрена Федоровнана — контролера.

«Пластполимер» яхача ОНПО Грозненски филиале гІолла:

Андреев Яков Карповича — хьахочоа.

Пустынникова Мария Ивановнана — керттерча бухгалтера.

Шевелева Ирина Андреевнана — аппаратчикана.

Шепелева Марина Спиридоновнана — лаборанта.

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене ВОХР віашагІлаьнаттача отраде гІолла:

Белая Надежда Ивановнана — [illegible].

Кириченко Василий Евдокимовича — пенсионера.

Сидоренко Антонина Ивановнана — пенсионеркана.

Хотуева Алевтина Хатуевна — стрелока.

Шмырева Любовь Анимовнана — контролера.

Нохч-ГІалгІай гІишлой управлене Грозненски хьшибетонни конструкцийн заводе гІолла:

Евстафьева Раиса Тимофеевнана — [illegible].

Ефременко Любовь Афанасьевнана — мастера.

Комарова Валентина Ефимовнана — [illegible].

Манвелова Анастасия Петровнана — [illegible].

Плетнева Зоя Илларионовнана — формовщицана.

Пашаева Евдокия Ивановнана — моториста.

Семыкина Валентина Васильевнана — арматурщицана.

«Дагсельэлектросетьстрой» треста № 66 йолча мехколонне гІолла:

Лисютина Евдокия Александровнана — инженера.

Нижегальцева Валентина Ивановнана — йоккхагІйолча инженера-экономиста.

Петухова Надежда Георгиевнана — бухгалтера.

№ 2 йолча СГПТУ гІолла:

Анимова Таисия Ивановнана — дежурни коменданта.

Денисенко Владимир Петровича — пенсионера.

Сорокина Анна Григорьевнана — дежурни коменданта.

НГІАССР юстице министерстве гІолла:

Бурмистрова Людмила Сергеевнана — йоккхагІйолча нотариуса заместителя.

Матузова Анна Ивановнана — суда председателя.

Таранец Ольга Филипповнана — суда председателя.

Госбанка Нохч-ГІалгІай республиканска конторе гІолла:

Рисмай Раиля Зарифовнана — йоккхагІйолча бухгалтера.

Рябова Надежда Михайловнана — йоккхагІйолча экономиста.

Скоппова Татьяна Александровнана — начальника.

«Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлене гІолла:

Амерханов Валентин Абдуловича — слесара.

Судакова Юлия Дмитриевнана — керттерча бухгалтера заместителя.

Тараканова Раиса Сингатоновна — электромонтажника.

Нохч-ГІалгІай гІишлой управлене жилищно-коммунальни конторе гІолла:

Бондаренко Елена Константиновнана — йоккхагІйолча бухгалтера.

Лытнова Нина Георгиевнана — дворника.

Максимова Лидия Лукиничнана — дворника.

Грозненски горпищеторге гІолла:

Баразанов Хасухана — хьахочоа.

Кротова Татьяна Фоковнана — секретарь-машинисткана.

Карамов Владимир Аванесовича — экспедитора.

Махмудова Самибата — уборщицана.

Темилова Моша Хасановнана — уборщицана.

Хитрова Тамара Федоровнана — бухгалтера.

Грозненски ацетонни заводе гІолла:

Горшкова Мария Афанасьевнана — дозаторщика.

Миргородская Любовь Никифоровнана — аппаратчика.

Станчук Мария Арсентьевнана — машиниста.

«СевКававтодорога» № 7 йолча ДРСУ гІолла:

Голиков Александр Ивановича — машиниста.

Яременко Иван Михайловича — машиниста.

Нохч-ГІалгІай гІишлой управлене № 8 йолча СМУ гІолла:

Атарова Татьяна Григорьевнана — экономиста.

Мельникова Анна Николаевнана — штукатур-маляра.

Ремонтно-наладочни предприяте гІолла:

Попова Полина Васильевнана — [illegible].

Тельнова Михаил Матвеевича — [illegible].

№ 83 йолча яслане гІолла:

Дорофеева Татьяна Александровнана — [illegible].

Малеева Зоя Георгиевнана — воспитателя.

НГІАССР торговле министерстве гІолла:

Лесняк Вера Васильевнана — лабораторе заведующена.

Галтелова Нина Дмитриевнана — йоккхагІйолча экономиста.

НГІАССР финансий министерстве гІолла:

Сирик Николай Игнатьевича — йоккхагІйолча ревизора.

Хрусталева Анна Степановнана — йоккхагІйолча экономиста.

«Грозавтотехобслуживание» яхача производственни объединене гІолла:

Демура Валентина Дмитриевнана — йоккхагІйолча кладовщика.

Умаров Рамазан Умаровича — мастера.

Шапова Тамара Новмировнана — уборщицана.

«Ставропольпромвентиляция» яхача треста Грозненски монтажни управлене гІолла:

Фунтиков Александр Григорьевича — пенсионера.

Шитов Евгений Васильевича — пенсионера.

№ 4 йолча горбольнице гІолла:

Аракелова Надежда Федоровнана — йоккхагІйолча медсестрана.

Белоусова Надежда Николаевнана — лаборанта.

Возиюк Раиса Дмитриевнана — лаборанта.

Глушкова Мария Викторовнана — медрегистратора.

Кожемяко Надежда Васильевнана — сестра-хозяйкана.

Логвиненко Нина Александровнана — санитаркана.

Тройникова Валентина Никитичнана — ванщицана.

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене ремонтно-гІишлой управлене гІолла:

Бортновский Владимир Петровича — плотника.

Корнеев Леонид Васильевича — газосварщика.

ВЛКСМ Заводской райкоме гІолла:

Величко Ольга Ивановнана — бухгалтера.

Зиньковская Пелагея Лаврентьевнана — техничкана.

«Грознефтеоргсинтез» яхача объединене производственно-технологически комплектаце управлене гІолла:

Мезенцова Нина Францевнана — стропальщика.

№ 7 йолча Ленина ордена треста Грозненски специализированни управлене гІолла:

Максимова Лидия Ивановнана — пенсионеркана.

Городской лесхозе гІолла:

Тесленко Дмитрий Семеновича — директора.

«Чечингфото» яхача республикански производственни объединене гІолла:

Апрасетова Сирануш Тевтросовнана — кассира.

Хорьякова Нина Васильевнана — фоторетушера.

№ 1 йолча юкъерчи школе интернате гІолла:

Титов Борис Ивановича — хьасархочоа.

Горздравотдела № 32 йолча берий яслешка гІолла:

Кузнецова Любовь Степановнана — повара.

Пожарни охрана управлене гІолла:

Зиброва Александра Андреевнана — йоккхагІйолча бухгалтера.

«Чечингражданпроект» яхача институте гІолла:

Горохов Виталий Дмитриевича — пенсионера.

«Чечингремстрой» треста некъаши гІишлой дехкача управлене гІолла:

Котин Виктор Федоровича — асфальтировщика.

«Грознефтехимремстрой» тресте гІолла:

Кольбин Вольдемар Петровича — электросварщика.

НГІАССР колхозий рынкай республикански управлене гІолла:

Дукаев Саидмагомед Исмаиловича — кассира.

«Грознефтеоргсинтез» яхача объединене учебно-курсовой комбинате гІолла:

Осипова Лидия Петровнана — мастера.

Гор. Грозне № 5 йолча поликлинике гІолла:

Черемисова Майя Тимофеевнана — медсестрана.

Автомобильни некъаши дехкачеи царна Іэксплуатаци ечеи Нохч-ГІалгІай производственни управлене гІолла:

Медяник Алевтина Ивановнана — инженера.

Санитарни просвещене республикански ЦІагІа гІолла:

Сулаев Магомет Абуевича — керттерча лора.

НГІАССР Лаккхехьарча суде гІолла:

Никулин Алексей Васильевича — Лаккхехьарча суда члена.

№ 8 йолча юкъерча горпрофтехучилище гІолла:

Аллахвердов Арсен Григорьевича — болхлочоа.

«Росмясомолторга» Грозненски хладокомбинате гІолла:

Мархиев Юниаза Махьмала — йоккхагІйолча кладовщика.

«Чечингаз» яхача производственни объединене гІолла:

Борзилова Екатерина Матвеевнана — баллонаш хьалъюзачоа.

КПСС Заводской райкоме гІолла:

Достова Раиса Максимовнана — отдела начальника.

«Грозэнерго» районни энергетически управлене гІолла:

Лидова Мария Григорьевнана — инженера.

№ 11 йолча берий яслешка гІолла:

Мальцева Клавдия Ивановнана — йоккхагІйолча медсестрана.

НГІАССР Министрий Советерча общественни кхачан управлене торгово-закупочни базе гІолла:

Франгулов Григорий Авакович — пенсионера.

№ 83 йолча аптеке гІолла:

Хруцева Клавдия Гавриловнана — санитаркана.

Грозненски линейни производственно-диспетчерски станце гІолла:

Петрова Клавдия Евстафьевнана — пенсионеркана.

Каширин Александр Андреевича — слесара.

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене военизированни газоспасательни часте гІолла:

Захаров Иван Никитовича — пункта командира.

НГІАССР бахача наха бытовой гІуллакхаш дера министерстве гІолла:

Бородой Иван Исаковича — ИТО йоккхагІйолча инженера.

Социальни Іалашон Заводской отделе гІолла:

Сахарова Валентина Константиновнана — пенсионеркана.

Лебедева Клавдия Васильевнана — социальни Іалашон отдела заведующена.

Грозненски гарнизоне гІолла:

Арапшина Мария Ефимовнана — уборщицана.

Аушева Анастасия Гавриловнана — машинисткана.

Василенко Валентина Васильевнана — повара.

Ганина Елена Павловнана — лора.

Демина Федосья Андреевнана — телефонисткана.

Зайцева Евдокия Макаровнана — повара.

Калашникова Любовь Демидовнана — бухгалтера.

Мироненко Евдокия Семеновнана — повара.

Осипкина Вера Антоновнана — пенсионеркана.

Сорокина Вера Мефодиевнана — делопроизводителя.

[illegible] Леонид [illegible] — инструктора.

Цакулова [illegible] — повара.

Чернышова Анна Викторовнана — пенсионеркана.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **Х. ВОКИН**.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕДНИКИН**.

гор. Грозный
1982 шу, 26 июнь.

Доазол дехьара

ФРАНЦИ. ШоллагІа дуненан тІом хиллачу шарашка Парижа гаьна боацаш болча Мон-Валерьен олачу юам тІа байнача французски патриотаншта хетаньча йоккхача мемориале юххе хІира шера гуллу фронтовикаш хиннараш, сопротивленена юкъе дакъа лоацаш хиннараш.

Мемориал хьалъегІай фашисташа Францена оккупаци ячча шерашка фашизмана духьаларча къовсама юкъе дакъа лоацаш хиннa ззараш болча наха нацисташа толаш техача моттиге.

СУРТА ТІА: торжественни церемони йолча хана.

В. СНЕГОВСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

ООН СЕССИ ЧАКХЪЯЬННАЙ МАШАРА ТІЕХЬАРА КЪОВСАМ ДІАХО БОДА

ЛаьрхІа герзаш дІадахара йолча ООН Генеральни Ассамблей шоллагІча сессе шин болх чакхбаьккхаб бухсоцаш цунах хьахуларий хьакъехьара хетараш чІоагІа бе-бе а долаш. Ца! ла хІана кхетадеш: цхьайолча правительствашеи царна тІехьа латтача хІама отташ долча низашеи долла хІама даьл шоай гІуллакхаца сессе балха цхьаккха ьттуи боаца хьал оттадар духьа. Цу хьалашка кхы а шаьрагІа бІаргагу герзаш дІадахареи ядерни тІема кхерам ца хилийтареи гІуллакхо шоаш тІехьа хилар хІана цІаьхха а бакъдаь йолча пачхьалкхений конструктивни гІуллакхаш.

Толам балари ца балари алхха цуина, ма дарра аьлча, сессена дІатІадилла йиш йолаш дац. Цунца дуненан да чакхдоахаргдолча гІуллакхий бухсоцаш йола программа оттаелга Женеверча герзаш дІадахара йолча Комитетага дІадала лархІар.

Сессе болх чакх ца балар хьагуш да эггара хьалхарча аргІанна, керттерча тема — ядерни тІом ца хилийтара чакхдоахаргдолча хьаддача гІуллакхий хьакъехьа цун доалкъашхой барт цІаштІехьа ца баларах.

Ховш ма дарра, советски делегаце массехк лоархІаме инициатива елар сессе. Керттердар кхычарел хьалхагІа ядерни герз тоьхаргдац аьна дерригача дуненна хьалхашка декхар тІаэцар дар. Сессе къамаьл деш хиннача США президента Рейгана советски инициативаншта жоп далаидар е оттадаьча хаттара ма доагІара а, е машар беаш йола инициативни пхьлаарца а кхыча бесса, из чІоагІа бухьнаьшиа вар, хІаьта из зуеш мел боагІараша белгалдоахар президентски къамаьл антисоветски риторикех тІаш, аьнна хьалдила хилар.

Соп бакъа маркхал бух гІа буж, хІаьта цу мархала юкъера, цу хоттайара хьа ца боалалуш бисар комитетии балха группашй хьаьдла болх юкъара дискусси чакхьяьнначул тІехьагІа. Оттадеш хина документаш оттадаьла дисар.

Дукхачи делегаташна, массо Индо делегата, аьнначар, ядерни тІом ца хулийтина эггара хьалхарча аргІанара проблема хилар... [illegible]

[illegible]

Хьаьта а, цхьана [illegible]

... сессе болх чакх ца балар а доаллаш хила йиш я доахаргдолча толамий ги.

Зехьа дайна пхи кІира дацар уж. Сессе хьахилар машара низий шерра фронт. Дунеи общественносто чІоагІа уйла тІайоххийташ чакхьяьлар из. Пхи бІаь шоазткъе итт йолча правительствени йоаца аьле оалача организаций цІерагІа къамаьлаш даьча цу общественноста викалаша Нет-Риверерча здане чу миллионий оарц кхайкадир адамлеи кхелах боагаш.

ХІаьта, 12 июне Нью-Йорк хьалъьккха форд санна дІаайттача нахо а дукха хІама аьлар дипломатийкеи политикашкеи. Цу тайпара цхьаккха хІама хилаьзар 1978 шера, герзаш дІадахара хетаь ООН Генеральни Ассамблея эггара хьалхара спецсесси йолча хана. Дукхача хІамашца зуеш чакхъьлар из общественностан прессанеи.

ДукхагІа беце, кІезигагІа боацаш вор[illegible] бІаьн ах бІаьн ззар них ца ю йиш йолаш бацар. «Крисчен сенчури» яхача американски религиозни журнало 14 июле арахьинача шин номер тІа язду: «Дунеи мехкаша юха ца къовлалуш хІалаи хилар га хьоча нахьа альтернатива лахара хьакъехьа дІадехарий шорала чІоагІала кхетаь хилларах. Ца кхетадара мохкий култалхошта ноаььо стал де йиш болаш я спецсесси. Ше цхьаьнъа хьайцача, из кхетадар кхоачам бац, цхьабакъда, из цхьаккха дича я хилаза даргдоацаш ла маьршагІен, наьехо йолашатІеи дола дуне хьалдара декхар кхоачашдара.»

Нийта шоайта хеташ хиларах дунц итоташ еча хана дукхача дем боахараша. Уж диалектичоа я. Хьадда итоташ нІалла а ца хилар ши планета ше йолча бесса нах бахаш хилийтара хьалхара шин бехктохами лоархІами дунеи общественносто дикагІа кхетабеш хиларца цхьана тарду. Спецсесси нийса нохкъостал дир эггара кертера нохкъаьле мичахьа а уж Вашингтона тІема тІехьара гІоларан деяла хара.

«Милитаристан [illegible] кор-гІортота ен йола кондрронтацена тІехьара [illegible] нийта белгалдаьккхад сесса барт [illegible] хилачарах правительствашеи йоацача организаций [illegible] ца непайхьзовна [illegible] дено гІа.

[illegible]

Геннадий ГЕРАСИМОВ. АПН сод. корр.

Нью-Йорк.

ГЕРЗ ХЬАДАР СИХДАРГА БОДА МАХ

«Таймс» яхача аьнна отташ долча лондонски газето ших декошка йир Великобритане Аргентинина «дІахьоя а ца бІеи баьча тІеми» финансови итоташ. Цо лерхІачох, кхо миллиард долларал кІезигагІа дац шина а оагІон дІадахар — хІалакъаь техника, британски флот дунеи цхьаи мийнигера яхача мийниге дахийтар, цу тІем тІа байнарий гаргарча наха тела пенсеш, кхьдараш. Сенца мах бергба лондонски Сите делений. Уол-стрита тІарча цар коллегий колониальнии амбици хьалдоара цита шоай дегІамаш Іодийхкача кьоначa англичанийи аргентинцийи нахара.

Къулбехьеи Атлантика конфликта бухгалтере хьакъехьара уйла е мегаргьа хІанз. США а Англе а тІема специалисташ чІоагІа лаьрхІа тІом беча ше дика хилар, хьахьенкхар малагІа техника яр ха гІерташ из конфликт тохаш болча хана.

ХІарие мах 300 эзар доллар дола ши торпеда теха аргентински крейсер форда чудахийтар английски атомни хи кІал гІолла лелача кема. Аргентински пилота ший мехко миллиона дихьлагІча дакъа лоархІаме доллараш а деша ийца цхьа ракета теха чудахийтар налигаш телари массехи итташ миллионаш дІаяха хина британски тІема кема. Эггара аттагІча арифметически подсчеташа хьагойт цу средствай духхьала иттапагІча дикъах кхоачам хургхилар массехк бІаь школеи больницеи хьалъе, эггара маьха слагІа йолча университеташка бІаь эзарнел кІезигагІа боацаш инженераш, Іилманхой, лораш, хьехархой кийчбе.

Из-м еррига а мичай хьабала пайда боацаш дола герз сихдаь хьадарга дІаухийта средствашш мел наха гІойленна долча гІуллакхашта пайда эца йиш йолаш я хьагойташ йола цхьа иллюстраци мара. Советски Союзо Варшавски Договора юкъедоагІача кхыча мехкашеи дукхха шераш хьалха предложени ьлр ерригача дегІалькхача пачхьалкхенаша шоай тІема бюджеташ кІезиг а йойла мукъайоалаш йолча средствай дакъа дегІаухача мехкий социальноэкономически прогрессо эшарашка дІадахийта эІа а лулда аьнна.

Цхьабакъда, Малхбузе хІанзарчоа практически шинна де мел могар деш я цу тайпарча инициативана блокироваии яра а из хьалхьоа ца йитара а. Цул совгІа, Вашингтон чІоагІа шоашта гІатеІарагІа фушнагІа деш ба малхбузехьара политикаш дунеи халкъашта юкъера кхохкам дІахо хьалхьоа бара а цу кІийлеи тІа герз хьалелга мамогга сихдара я. Цхьа долча лоархІамех, карарча шера тІема кийчо ярга дІадохийтаргда дунено 500 миллиард доллар, хІара минута цхьаьца миллион. Из сумма, къоастадаь аьча Латински Америка дерригача мехкий валови къаман продукта нийса я. Тьоаза дукхагІа да из ахчи тайп-тайпарча дегІальхьача пачхьалкхений правительствашa дегІаухача мехкашта гІо дера хьемадечул ихаш белгалдоах, масала, Лондоне арадувлача «Саут» оалача журнало. Из дуцаш журнало белгалдоах. гІехьарча итт шера нІалла из хІама де йиш йоацаш йолча пачхьалкхений тІема расходий темпаш чІоагагІа лаьхъеша хилар. Дерригача дунено тІема гІуллакхашта еш расходашта юкъе 1971 шера цар лоацаш хинна дакъа 9 процента боараме хиннa даьс, 1980 шера из 10 процентага кхаьчад.

Цу мехкий экономически хьал чакхдаьнначa итт шера чІоагІа телха доладахь, тІаьІа дукха средствашш дІаахийтаи цар луш пайда боацача милитаризацега. Из парадокс дунцилга а йоацаш дунаденна да Малхбузено, эггара хьалха США, дуиеи халкъашта юкъера тешам боабе, нах хІарa баха, са тем боаб гІерташ хеддачa лелабеча гІуллакхашца. Цу гІуллакха цхьаккха боарам а боацаш, тайп-тайпарча вариантех дуцаш латт «советски оагІорахьарча тІема кхерамех», «кубински кхерамах» дола доацараш, дегІаухача мехкашта юкъе конфликташ хьею. Искусственно мугІарегІа дІауиттаду «кхерамале чІоагІъе эзаш хилара» дола тешилаш. Теркам тІаоаш а цу даькъе лаьтта из гІуллакхех дина кхеташ долча «Нью-Йорк таймс» оалача газето дукха ха йоацаш дийцараш. «КхоалагІча дунен мехкашта тІалатта боккъонца бола кхерам экономически политически хьакъехьара кхерам ба. Цхьабакъда, кхы мехкашта долча цу гІон хьанъехьарча шин законаш тІа Рейгана бІагалдоах кхерамален сфере де дела гІо, экономически гІона доазув а уттадеш».

Цу тайпара йола дегІаухача мехкашка милитаризаци сихъяра курс хьаддача боараме дунеи хьалкъашта юкъерча экономически гІуллакхий нийсхоица йоаца системa хуица гІерташ уж хилара йола Вашингтона реакци лархІа езаш я. США йоккха бизнес хІанз а тІехьа шийна йола эггара лоархІамегІара бийдала хьаст а товараш дІаахийтара рынок а йолча «кхоалагІча дунен» да хила гІерташ я.

Сихдаь герз хьадар чугІолла кхеташ бола хардаьхьара то бохабе йиш я алхха чІоагІъенна дІаэттача стереотипана чуноагІаш йоацача практически решенеща. Цу тайпарча гІуллакхех лархІа езаш я, шийна хьатоххалца йолча хана ше ядерни герз дІатодарг цашлар СССР духьала ше цхьание дІакхайкадаь, хІанза, чакхъяьнна герз дІадаккхара хетаь ООН Генеральни Ассамблея шоллагІа лаьрхІа йола сесси. Из хІама деш дага лаьттар цаІ да, Леонид Ильич Брежнева кертагІдаьккхача тайпара, пачхьалкхенашта юкъерча тешаме боарам лакхоелгеи герз хьадара доадуш оттадарцеи из кІеангдарцеи юлаенначa проблемаи ерригача комплексага кердача тайпара хьакара торо соваьккхари.

СССР кхыча мехкашарча гІуллакхий министра А. Громыко ООН Генеральни Ассамблей лаьрхІача сессе делегаташка Советски правительства из решении тІаэцарах хоам бича, ІалаьмагІе чІоагІа тІоараш техар иле. Цунах лаьрхІар материальни ресурсаш Іалаьмате бокхача боарама эзаш дІаухийта духхьала ше цаІ мара доацаш сага деятельноста дакъа долча сихдаь герз хьадела соцадаргахьа даьхха гІа. ДегІаухача мехкашта цар тІехьадиса дІадаккхара [illegible] ... — кертагІдах Советски правительства меморандума тІа.

Нагахьа [illegible]

Анатолий КУЗИН. (АПН).

[illegible]

СУРТА ТІА: [illegible]

КИПП — ТАСС фотохроника.

СССР ХЬАЯЬ 60 ШУ ДУЗАШ

РЕСПУБЛИКАЙ ХЬАШТАШ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНАХ ДОАХК

Социализм хьалъеш эгга-ра хьалхара гІа баха бола-беш Советски паччахьалкхен экономически политика керт-терча декхарех цаІ хьалха хІиттина къамийн бистош экономически социальни дегІаохкара бояраман нийсдарах латтар.

Паччахьа Россе промышленноста доккхагІйола дакъа централъниш малхбузехьар-чен губернешка дІачуьлла-лар Бистошкара районаш, ма дарра аьлча, колониальни доза тІаьтолаш, бийдал телаш яр. Октябрьски революци кхочушъяьначул тІехьагІа, вІашин нийкъостал дара принцип хьал а лаьна, дукхагІа дегІальхкача центральни районаша, цу шерашкара халонаш эшамаш ца доархІаш. Шоашта болча аьттон дукха доацаш нийкъостал дора мехка кхыча регионашта. ЮкъерчаАзеи Закавказьеи, Татаре а Бурчте а лехкар станокаши оборудовании тІайола поездаш, цига дІаухар бохкхой, инженераш, геологаш, лораш, хьехархой.

Укх тІеххьарча шерашка паччахьалкхен планашка оттадаьдар юстарча районашка боахамен культураи тІирсаш сихагІа хьалделга. мехка юкъера лаьрхІача дечул. Цудукха хІана ерригача 15 республика а вІдаггІа дегІасна индустрия хІалзарчун тайпара юрта боахами.

Хьалдаргья вай, масала, Туркмени. Советски Іаьдал латтача шерашка цунах чулнай шиа продукци СССР-а эшача дукха гІулакхашта тийнна ца Іеш, итташ мехкашка экспорта иххьийташ а йола машиностроение, мехкдаьтта, химически, текстильни промышленноста йоккха район. Революци ялалехьарча Туркмене хІара эзар сага дийнача пахах ворхІ сага чара кхачабар. ХІана 10 эзар сага лоархІача студентий дукхагІа диллача республика 10-за совгІа тІех я Турцел, 2,5-за — Англел.

Иштта тамашийна хувламаш хиннад Юкъерча Азера кхыча республикашка а. 1967 шу хьатІаотташ Таджикистане промышленни производства боарам революци ялалехьа хинначул нийсбича 500-за совгІа лакхбечнай. Киргизе — 400-за совгІа. Узбекистане — 270-за. ХІана бенкабаш аьлча, хІаьта 1967 шерагара вай лекошка кхаччалца цу регионна экономически потенциал кхы в [illegible] йоккхагІа хиннай.

ХІанз хІара республика экономика союзни боахама механизма органически дакъа санна лоархІаш йола бІарча цхьа халкъбоахама комплекс хьахиннай СССР-е.

Масала, Казахстане я кІора, металлически пулай, кхыча пайдаенча пахкалий лапагаш а цар лаьра тІа [illegible] промышленность а. Малхбузехьарча Сибаретіен мехкдаьттен газ а, царех цхьа дакъа мехка кхыча районашта доаттаду цо, хІаьта вож дакъа уж хьалйоахаш моттигашка накъдаь. Доаца аьлча, хІара республика шин я профилированни экономически бошхалоаш, ерригача паччахьалкхенна лоархІаме а йолаш шоай боахама специализаци.

Малхбузе - Сибаретіен мехкдаьттегазови комплекс дегІайоалдар, Российски Федерации Нечерноземни зоне агропромышленни комплекс хьаир, иэзари а Къулбас-Хан-Тадиханск, Павлодар-Экибастузски, кхыйола территориально-производственни комплексаш (ТПК) вІашагІйоалдар — уж ерригаш а лоархІаме доаргеча къамий XXVI програмчаш я, хІаьта [illegible] хана шера вІаране тІо ду уж программаш [illegible] республикай экономически, социальни дегІайоалдара [illegible] социальни инфраструктура. Цул совгІа [illegible]

[illegible]

нахІайда доараш моттигера доал дола боахамаш да. Цигача чакхйоаккхаш я гидроэнергетически тІирсаш хьалду йокхха масштаб йола программа. Ерригаи гидроэлектростанцеш ерригача паччахьалкхен планагІа а къамий юкъарча ахчох а хьалъеш я эггара хьалха электрически энергеца цар кхоачашдераш моттигера хьашташ дале а. ХІаьта цунах совъьннар мара дац мехка Единни энергетически системе дІаду.

Цу тайпара, бІарча цаІ йола ерригача паччахьалкхен план — лоархІам я баь цхьано хьагулдаь ерригача 15 республика а мехка къаьст-къаьстача регионий а хьашташ да. Цо торо хулийт хІара республика боахам комплексно дегІанхувла тайп-тайпара, моттигерча Іалама-климатически экономически бошхалоацаша дикагІа тарлуш йола, ерригача паччахьалкхенна республикаштен эшарашка диллача гІойленагІа йола производстваш хьалъеш шеръеш.

АргІанара пхе шера план кийчъелга, массаза а лхарчо, планови ха йоллалехьа шу хьалхагІа дІадоладеш а этапегІа чакхдоаккхаш а да. Госплано хьалхагІе а оттаду керттера лостамаши контрольни цифраши, тІаккха, оттаеча плана дІахорча этапе, массе оагІорахьара нийсъеча а моттигерчен доакъашкарчен чулоацамца хьалъюача хана, из терналъю союзни министерстваши союзни республикий Министрий Советашен. Цул тІехьагІа мехка экономика дегІайоалаяра пхе шера программа юха чуйоагІа ерригсоюзни, республикански, доакъой лерхІараши декхараши теркал а деш, юххера а, кийчъь яккхара. Цу массанахьа гІолла чакхъяьнначул тІехьагІа дІачулу из СССР Министрий Совет хьажийта.

План оттаяра гІулакх цу тайпара вІаштІехьдаккхаро йиш хулийт отраслеви хьаштаи территориальничарна органически дувза: министерствашта къестаду эггара хьалха производство йоккхагІа ярен технически дегІайоалдарен дешаш, хІаьта республикашта йоанзо ю тайп-тайпара производстваш шоай территореш тІа динагІа хургйолча дІапийсьяра, царна кооперации яра, къахьегама ресурсех пайда эцара.

Укх тайпара масал доаладергда вай. ХІанз вІашагІйоллаш йолча Павлодар-Экибастузски ТПК-ша (Казахски ССР) чуйоагІа металлургически, химически, кІор боахе, кхыйола предприятеш, хІаьта энергеца уж ІалашъергІа кІорана летаеча массехк электростанцеш. Электростанцеш болх бе йолаенначул тІехьагІа миллионаш тоннаш отходаш юргьа. Моттигерча органаша еннача предложенегІа цхьайтталагІча пятилеткана оттальча Паччахьалкхен плана юкъейихьай дальнеци — цокъи баьга кІори чакхбаха специализированни производстваш вІашагІйоха.

Нагахьа санна ела-йоккха промышленность дегІайоалярии шоай территореш тІа дІапийсьяран деш къестаеча хана республикански органаш дукхагІча дьайбе координатораш санна дуле, чуІе кІорош хьалделга дегІайоаладара, айтача, кхачан, моттигерча промышленноста, хІаьта иштта культурно-бытовой гІулакхаш дола предприятеш. Регионни транспортни бувзамий йалко [illegible] Цар тІа [illegible]

Леонид ПЕКАРСКИЙ.
СССР Госпланерчу Іилманан экономически институтан [illegible]
(АПН)

БІАЬШЕРИЙ
къайленаш йовзаш

Лаккха лоамашка улл Нохчий - Юртовски районерча Ялхой - Мохк яха юрт. Юкъе гІолла ІодоагІача хинощин доаькъа бийкъача лоам тІа гІолла тенхаш дода дохк Ілам хІана а тхьайса улл. бакъда, моттигерча школе Іен йолча археологически экспедице дорхьашхой гІайттаб. Цу тайпара я укхаза практиках болча Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета исторически факультета студенташа шоашта овттальь боккъонаш.

Хургйолча историкашта эггара хьалхара практика — из бІарча события я, хІаьта укхаза бахачи наха из шерсела хулаш дола а довзаш дола а хІама да. 1965 шера деча археологически раскопкаш ю укхаза. ХІаьта студенташта лаьрхІа массехк шера лагерь кийчъеш хиначча школа директора Х. В. Алатаева дийцача дувцаро дика терка тІаззар ca.

Соахка ахкан хана экспедици дукха гайра Ялхой-Мохка ца йоагІаш. Из тамаш йолаш а дар. ХІаьта юрта бахача наха Алатаев волча а бьаьхка дийхар, шин студенташца профессор Виноградов ца вар йахьан малагІа да хов далар аьнна. Ялхой-Мохка студенташ бохкар моттигерча наха цІей да. Царна хов практика чакхъьннначул тІехьагІа традиционни сайре хургйолга а экспедице кулгалхочо. кагирхоша шолш бьча балхах, кораьча хІамах, шоашта хетачох цига дувцаргдолга а. Вешта аьлча, царна хов бІаьшерашка къайле йолаш хинна, шоаш бахача мехках дола хІамаш цар дувцаргдолта. ХІаьта юртарча наьха а дукха да дувца а. дагадоха а дІахьокха а — дуккхачар дег чу ма бахий краеведенцара безам. Іан, бІаьстан хана массанахьа кхоачаш болча дешархошта, боккхагІчарна дукха, шоашта теркам тІаозаш дола хІамаш корадоагІа.

Лаккха айбеннача маьлха йовхал цкъало я, гаьна йоацаш лгІача гаьнаша деча Іиндоргіа бІарг тІаувз, бакъда. студенташ шоан моттигашка раскопкаш дІахояхьа бус.

Тамаш л-кх Автарханова Лулайна, Родимушкина Светайна, Акиев Лом-Іаьлийна шоаш хержа историка професси иштта хьацарца карараае єза аьнна хийттадале.

— Укх практика дикал я, — йоах исторически Іилмай доктора Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен университета профессора В. Б. Виноградова, — Іилмага бодача наькъ тІа моральни, нравственни, физически халонаш нийсдулга студенташта дІахой; таш хилярца. Царех хІара пех Іилманхо хургвац, ца хуле а, сагото делаш хІама дац, хІана аьлча, цар торо хургья школе бераш ите истори довзийта, гонахьара вахар, дуней къайленаш царна бІаргайта, уж шийса кхоталийта. Из а сийле йолаш гІулакх да. Дийша баьнначул тІехьагІа кагирхой дІахьа гІоргйа вай республика тайп-тайпарча мийнигашка. ХІаьта, укхаза, практике цар Іомадаьр боккхача лоархІаме хургда шоаш бол-болча цар краеведически болх вІаштІехьбаккхара дакъе.

Студенташ раскопкаш е Іомабар, кораьча хІаман мах болза ха Іомабар — керттера декхар из долаш я ер практика. ХІаьта а практикантех хІаравар ца шийна тамашие хІама корадарга сатувсаш. Тамашие хІама кора ца дойла а, кхы кІезигагІа лоархІам болаш дац кІезиг - кІезига уттадеш мехка истори юхаметтауттадар, моттигерча наьха кхыча къамашца хинна бувзамаш гучадахар. Из студенташа дика кхетаду.

Масала, Бурков Сергей укхаза сиа раскопкашка дитьаллагІа дакъа доаваш ва. Укхаза гулъдь материал я цо шин дипломни балха лардe ийцар а. Бакъда, Сергей даьчох кхоачам баь Іе лаьрхІа вац. Цо ше дийхад Ялхой - Мохкарча школе болх бе ше дІахьожанар. Кастта къонача историко шин дешархошца дІахохьоргба укх юрта археологически болх.

Маьлха доша Іоаьна къайлаволаш латтар ацлохс. Іуйранна юха а бІаьшерий къайленаш йовза шоай болх дІабодабе. бийсана салаІа лагере цІаухаь студенташ.

В. КОННОВ.

СУРТАШ ТІА: 1) (аьрдехьара - аьттехьа) А. Акопова, Т. Умарова, профессор В. Б. Виноградов, Л. Гусева шоашлехача хІамашка хьожаш ба. 2) Акиев Лом-Іаьла раскопкаш яьча хьожаш ва.

Л. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

Юбилеяшка кийчлуш

Укх деношка Нохч-ГІалгІай ладархой Союзе хилар СССР 60 шу дилара, Нохч-ГІалгІай автономе 60 шу дилари, из шин лоІаматІа Россеца юкъейаха 200 шу дилара хетаиь Нохч-ГІалгІай ладархой Союзо, художникий Союзо, Ерригсоюзни Театральни Обществa цхьана яь заседани. Укхаза дакъа лоацаш хилар ладархой, художникаш, актераш.

Заседани хьа а еллаш къамаьл дир республика ладархой Союза правлене председателя Р. С. Ахматовас. Цо дийцар КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш советски интеллигенцена де дезарех, юбилейни шу хиларга хьежна карарча шера лоархІамах лаьца.

— Ладархошта хьалхашка латтача декхарех керттерадар да, — аьлар Р. Ахматовас, — вай заманхочун къахьегамхочун сурт-сибат хьакхоллар. Парте тІайийнача Кхачан программо хІанз кхы тІа а низаш оарцагІдаха деза вай заман хила ма йоагІара произведенеш хьакхоллара. Вай, ладархой дешана, произведенешна декхарийла ба парте решенеш кхоачашъеча гІо де. Цунна дувзадена укх тІеххьарча хана хьакхеллай къахьегама темах йола произведенеш, поэтех а наггахьа сага хургвац цу темана хийра латташ. Цул совгІа, ладархоша ди тІехьа чІоагІду кхыча республикашкарча ладархошцара, къахьегамхошцара доттагІал. Цуп тешал деш да ладархой Дагестанерча Новолакски районе, Къулбаседа-ХІирий республике, кхыча моттигашка вІашкхетарашка дакъа лоацаш хинна хилар. Ди тІехьа чІоагІлуш латт Херсонски областерча ладархошцара доттагІал а. Вай республике арадаьннад цигарча авторий произведенеш тІайола эрсий, нохчий, гІалгІай меттала книжкаш, иштта Херсоне а кепа теха арадаьннад Нохч-ГІалгІай ладархой произведенеи книжкаш. ХІаьта хІанз Херсоне кепа тоха кийчъеш я Нохч-ГІалгІай поэзеи антологи.

Иштта, Р. Ахматовас белгалбаьккхар республика художникаша а актераша а юбилеешта накъабоалхаш баь болх, дакъа толамаш.

Республика художникий Союза балхах лаьна заседане къамаьл дир художникий Союза правлене председателa Т. Ахмедова. Цо белгалдаьккхар художникашта хьалхашка дукха проблемаш латтилга а уж дика къестаеш шоаш хьайоагІаш хилар а.

Иштта къамаьлаш дир ладархоша М. С. Плиева, Ш. Арсанукаева, А. Айдамирова, художника Д. Хасаханова, Х. Нурадилова цІерагІча драматически театра режиссера Р. Хакишева, кхычар.

С. АРЧАКОВ.

ГОВЗА КУЛГАШ

Грознерча В. И. Ленина цІерагІча проспекте йоаллача электробритваш тоадеча мастерской Куцель Генрих Петрович волча цхьатарра шиъ саг чуваьлар, шоай тоаде деза бритваш дахьаш баьхьабар уж. Ара машина Іо а отталь чуваьча сага бритва хьа а нийца дикка, хІара контакта хьежачул тІехьагІа мастера гучадаьлар цунна сихонна ремонт е вІаштІехьдаргдоацаш хилар. ХІаьта ше киттиш хьалъдеш закалчикагІа аьлар Куцеля: — Тоадаьчул тІехьагІа ях шера гаранти хургья хьона. аьнна. Из кхоачаш арйаьллалехьа шолагІча бритвага хьажа волавелар Генрих Петрович.

Са вала безам ба, из массана наха тоар де тІертан вола саг волча чувена дІаводаш дег тІа цхьа шин тайпара сердал. йоахал хула. ХІаьта укхаза дагадох сона испански ладархочун Сервантеса «Цхьаккха хІама дац сагах доаллаш Іимерзо хиларал легагІа, цхьаккха хІама а дац Іимерза хиларал аттагІа ваьга кхоачаш» яха дешаш.

Уж дешаш Генрих Петровича оамалех, цуи эделих, Іимерза хиларах майрра ала йиш йолаш да. Цунна дола тешал да нийбайи предложенеи книжка тІа мастера бархал оалыш дІаяздаь дешаш. Масала, царна юкъе да Сертеева, Султыгова, пенсионера Ефимова, кхы дуккхачар аьнна бирналаш.

«ЧечингІбыттехника» объединене чуйоагІача наха бытовой гІулакхаш деча сфере Г. П. Куцела болх бу бархІ шу гаргга ха я. Юххьанца Грознерча Іилма - тохкама института цхьан экспериментальни цехе оператор волаш дІаболабу цо шин къахьегама наьнь, бакъда, могашал дика ца хилар бахьан долаш, из болх бита безаш хул. ХІаьта а бахаре шин моттиг корайоагІа цунна. Гоналча оамал яц ше хьадеш дар дукха дьд алийга деш. хІаьта цунна тешал деш деций цо тоальча хІамашна ах шера гаранти хилар?

Укх тІеххьарча хана кхалнаха цІагІа лелаю Петрозаводске хьаяь электродвигатель латташ йола универсальни кухонни машина. «Мрия-2» яхача цу машина цхьатарра массехк операци ю кулинарни а кондитерски а хІамаш хьаеча дакъе. Ерригача объединене эггара хьалха цу машина лоаттам Іома а бь, из тоаяр Генрих Петрович ва. Цунца дувзадена кхы цхьаькха гонал а кхараерзальй цо, шоай кухонни машина йохе мича хьоргьа яха хаттар хила. Йиш ш хІана, Г. П. Куцела сихен дикеи тоаю Украине, Петрозаводске хьаьь машинаш.

Н. ОЛИМИЕВ,
журналист.

УЛИЦА ЦІЕЙ ДЕЗДИР

Укх деношка [illegible] промышленноста 15-ча участкерча клубе гулбелар гона ?? баьа нах. Уж йоагІаш кхийттабар СССР хьаяь 60 шу, Нохч - ГІалгІайчен автономи хьахинна 60 шу, из шин лоІаматІа Россеца юкъейаха 200 шу дилара сийна тетадаьча улица цІей деадар дукха.

ЦІей хьадийлар «Грознефть» производственни гІулакх лоаттадеча бала партийни бюро секретара Салахутдинова Бибисара. Цо дийцар вІашагІнхийттачарна мехка а республика а юбилеешта, накъайолаш шоай коллективо доахача толамех, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра шоаш де лерхІачох.

Коллективо юха теаль а кийчъяь а лаьнкха потребителашта дІахьийтай 1120 эзар сома мехка оборудовани, инструменташ, аьнка конструкцеш, къахьегама оасарле йоагІаеул 3,0 процент лакхагІа хиннай. дукха электроэнерги, кхыйола продукци кхоаьй.

Дукха цу коллективе болхбеш къахьегама хьалаш тоадара. Хальчиг латт предприятера [illegible] шерда помещени. Цига хургья вай хаяра оборудовани оттаь кепла сийрда цехаш, бытовой вІалташ.

Бийцар яхье эггара лакхагІа тоалаш дола къахьегамхой. Царех ба дукхаьа паччахьалкхен совгІаш йоалаш слесарь Себ[illegible] Иван Григорьевич, старший Мелешак Иван Михайлович, аьшка пьар Газдиев Назир, строгальщикаш Епишова Раиса, Идрисов Хаваж, кхыбараш.

ВІашагІнхетаре иштта къамаьл дир хьалхарча пятилеткай ударника Дьяков Николай Ивановича, газоэлектросваршика Мелешак Иван Михайловича.

Бухсоцдеш, гулбенарш хьажар художественни самодеятельноста оттаьча концертага. Дакъ [illegible] ду ховой оркестр. Кинокай балар а болх беш буфет а яр укхаза.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

ДИЙНА БОЛАШ САННА ДУХЬАЛА ОВТТ КНИЖКАЙ ТУРПАЛАШ

Керда книжка бІаргаданча вайх хІаравар эггара хьалха цу тІа сурташ дий хьож. вешта аьлча, из книжка иллюстрированни дий. Цхьайолча хана цу книжка чулоцам на бовзе а, уж иллюстрацеш дикен хоаен хиларца белам тІабахе хьацу вай из. Къаьстта бераша дукхадеза санъердаме хоза сурташ тІадола книжкаш. Геттара безам тІабодаш хул фаьлгий иллюстрацеш. Из бакъдолта цІаьккхаза а вайна гучадоакх П. Захарова цІерагІча Нохч - ГІалгІай изобразительни искусствай республикански музее хьайийллача Къулбаседа - ХІирий АССР художникий - иллюстраторий выставке.

Дукха я укх экспозице фаьлгий иллюстрацеш. ДукхагІча дакъе хІирий фаьлгашта яй уж. Да укхаза массехк вайна бовзача эрсий а кхыча къамий а фаьлгах лаьца дийхка сурташ а. Царех я «Пишцаг Аленушкен», «Цle кийлги» яхача фаьлгашта яь иллюстрацеш.

Дукха болх бу хІирий художникаша наьрт - орстхой эпосах лаьца сурташ дехкаш. Царех да А. В. Джанаева «Кхо наьрт - орстхо», «Наьрт-орстхой бовр» яха сурташ. Хьалхарча сурта бІаразьожаш вайна гу эрсий художника Васнецова «Кхо богатырь» яхача сурта тара дола, шин тайпара вай безам тІаозаш дола сурт. Шоайла кулгаш дІа-хьа а дохийташ мархІа а дийлача вай долчара дІаводаш ва Джанаева сурта тІара говраша тІаьагІаш вола кхо наьрт - орстхо. Барт - цхьоагІо йола, шоайла чІоагІа безаш бола доттагІий ба уж, кхерамо бохабергбоацаш, халоно кІалабутаргбоацаш. КІоарга маІан долаш, шин тайпара белам гІаолаши дог тохадолийташ да «Наьрт-орстхой бовр» яха сурт а. Иштта дика да М. Г. Кадуловен, У. К. Канукоеа, Х. Т. Сабаноеа, кхычар наьрт-орстхой [illegible] хетадаь сурташ, линогравюраш. Э. В. Цоцоева офорташ.

Вайна массанена дика вовз Коста Хетагуров а цун «Фатима» яха поэтически повесть а. Цу повеста турпалаш дийна болаш санна вайна духьалъовтт М. Г. Тугановен У. К. Канукоеен сурташ тІара, дагадох Фатимай къийла вахар, хьастара хий санна цун цІена хинна безам, къизача наха цун лохадаь вахар, цо диканга тийса са...

Вайна массанена дика йовз Коста Хетагурова бераша дІадала даа хІама а доацаш, уж лебара дукха кхерий кхекадеш ягІача кхалсагах-паьнах, цун берех лаьца язъь стихотворени Къаьнара къиза вахар, цу кхалсага деха дацаш дола дог, гІайгІано, балано кІал йита букар бийрза цун дукъ лаьтта гІолла юврагІ тІа кхелла, моцало лоцадаь, из юврагІ массел мара соча доаца берий дІашига дегІалаш. Хьалха вай халкъа, хІаьта хІанз доалол лехьарча дукхаьа мехкашкарча къеча, мискача наьха бераша Іовшаш дола Ізап да художника Туганова вайга гонтари долшхари.

Х. Плиева «Саламат» яха книжка на дийшача а гоьам болаш да У. К. Канукова цун аьча иллюстрацета хьежача. иштта дика цу повеста чулоацам боашхаш тохкаши дилхкад художника цунах лаьца дола уж сурташ.

Шиллера «Вильгельм Тель», Г. Флобера «Госпожа Бовари», Сидоренко Пепа «Салоникашта ?? хьа» яхача книжкашта хоза иллюстрацеш яь Л. Д. Мамиева, Т. А. Говоркова, Н. В. Васильченко. ХІирий [illegible] тайп-тайпарча [illegible] тІа дика иллюстрацеш [illegible] Б. Г. Дзоева, А. А. Кануков, М. Ф. Джиоева, В. Бахиева, Г. З. Чехоева, А. Х. Калиева, кхычар.

Доацца аьлча, фаьлгий, книжкай, поэмий, стихай турпалаш дийна болаш санна духьалъоттадьу [illegible] хІирий художникий иллюстрацеша.

А. БЕК.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

[illegible]

РАДИО

[illegible]

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-43-57; редактора заместителя — 2-83-07, жоьпаллай секретара — 9-24-00, [illegible] — 9-24-04; промышленностии транспортан — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-03, кхычар — 9-24-07, корректораш — 2-89-39.

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-43-57; заместителя редактора — 2-83-07; ответственного секретаря — 9-24-00, отделов: партийной жизни — 9-24-04, промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-03; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-39.

Газет арадуьл шинарей, ерей, шоатта деношка

ЕФ00155 «Грозненский рабочий» издательства типография, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3284